

közletszél fogadták a felhívást, mihez később még mások is csatlakoztak, — s 123 írtak alá az Akadémia palotájára. Az egyes adakozók:

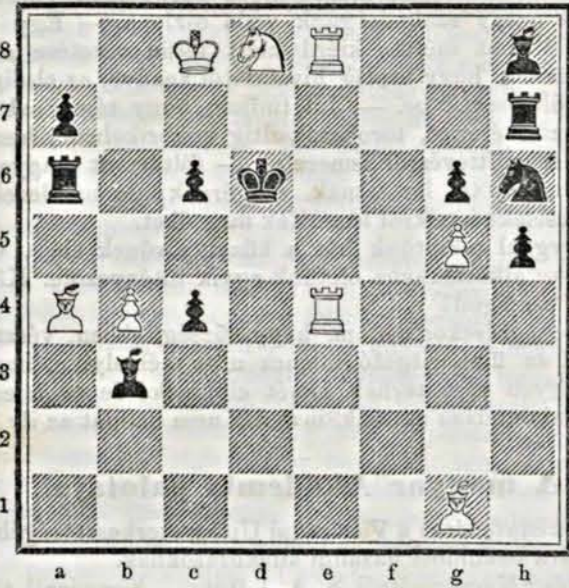
Ditz Károly uradalmi felügyelő 5 ft a tőkére, 5 ft a házra; Majerszky Izidor ispán 4 ft a tőkére, 4 ft a házra; Ardry József ispán 3 ft a tőkére, 3 ft a házra; Vlasics Mihály főrendező 1 ft a tőkére, 1 ft a házra; Gévay Antal írnok 1 ft a tőkére, 1 ft a házra; Garcisz József mérnök 3 ft a tőkére, 3 ft a házra; Garcisz Róza 2 ft a tőkére, 2 ft a házra;

Takács László ispán 3 ft a tőkére, 3 ft a házra; Pázmán Pal kasznár 4 ft a tőkére, 4 ft a házra; Piros István daruvári plebános 3 ft a tőkére, 3 ft a házra; Cekus Károly cs. kir. kerületi főnök 3 ft a tőkére, 3 ft a házra; Schnobel János erdőmester 3 ft a tőkére, 2 ft a házra; Özevgy Kusevics Mária 5 ft a tőkére, 5 ft a házra; Balogh Lajos grófgyászérész 3 ft a tőkére, 2 ft a házra; Fink Ferenc kasznár 5 ft a tőkére, 5 ft a házra; Fink Klaics Katalin 10 ft a tőkére, 5 ft a házra; Merk Antal kasznár 2 ft a tőkére, 2 ft a házra; Polgár József számtartó 5 ft a tőkére, 5 ft a házra.

SAKKJÁTÉK.

55-ik sz. feladvány. — Báró Meszéna István (Lessen).

Sötét.

Világos.

Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

A 50. számú feladvány megfejtése.

(Romby Bélától.)

Világos. Sötét.
1) B a 4 - c 4 d 6 - d 5
2) H e 7 - g 8 tetszés szerint.
3) H g 8 vagy H h 3

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fulöp József. — Lessen: Báró Meszéna István. — Új-Becsen: Cselkó György. — Mooron: Radvány Vilmos. — Poroszlón: Nyilas Alajos. — Badrag-Keresztúr: Skvór Antal. — Jánosiban: Keszler István. — Rozgonyban: K. Gy. — Pesten: Hruduska József. — Székes-Fehérvárott: Fabrici István. — Galsán: Sass Lajos. — Kis-Kürtösn: Csemiczky Károly. — Becsben: Gold Samu. — Maros-Vásárhelyt: Dósa Gábor. — Parabutyban: Rothfeld József. — Simongáthon: ifj. Tóth János.

Rövid értesítések. Moor: R. V. Köszönettel vettük. Itéletünket a jövő számban. Bécs: G. S. Hiszrjuk, hogy köztöttek használható is lesz. Addig is, míg megvizsgáljuk, köszönjük. — M.-Vásárhely: D. G. Itéletünket közölni fogjuk önnel. Addig is fogadjuk köszönőnk. — Parabuty: R. J. A jó kívánatot mi is viszonzozzuk. Ön megjegyzésére válaszunk az, hogy nehezet és könnyüt váltva szeretünk adni. — Simongáth: ifj. T. J. Ön ohajtását, mint fentebb válaszunkból láthatja, már régóta teljesíteni íparkodunk. — Ditró: Gyórfi Pető. Ön 49. sz. feladványunkat helyesen fejtette meg. — Less: B. M. I. E héten épen 35. megvizsgálható új feladványt kaptunk. — Nagyrád: R. B. Önnel, s általában sakkbarátainkkal tudatjuk, hogy Willmersnek 52. számú gyönyörű feladványában a vil. Vezér g 2 helyett f 2 re állítandó.

Színházi napló.

Péntek, jan. 4. „Fenn az ernyő, nincsen kas.“ Eredeti vígjáték 3 felv. Irta Szigligeti. Nemcsak a szerző, de színházunk is meglehetősen ternót csinált e darabban, mert habár az újdonság zománca már rég lekopott is róla, még folyvást elég érdeket bir kelteni arra, hogy a színházat megtöltse. Bár minél több ily vígjátékunk volna.

Szombat, jan. 5. „A windsori vig nök.“ Vig opera 4 felv. Zenéjét szerző Nicolai Otto.

Vasárnap, jan. 6. „Eljegyzés lámpafényénél.“ Operette 1 felv. Offenbachtól. Ezzel együtt adatott a „Színész“ című kis francia vígjáték.

Hétfő, jan. 7. „Bánk bán.“ Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta Katona József. A ki e darabot könyvből ismeri, megöcönkítés nélkül, az ha a színpadon látta, aligha ráismert a legjelebb magyar drámára. A rendőrség olyan kegyes volt, hogy egész jeleneteket kivörösökrétázott belőle, a melyekről gondolta, hogy a magyarnak szájja izére valók. Most, miután a viszonyok tetemesen megváltoztak, jól esik, e darabot hiebben előadva látni. — A czimszerepet Egresy játszta, a darabhoz méltó művészettel, kiván az est dicőségében osztozkodott Munkácsy. F.-né is, mint Melinda. Szathmáry L.-nének meg kell adni, hogy nagyon jó — „mama.“ Rónaihoz (Petur bán) a peleskei nótárius szavaival szólunk: „moderálja magát, uram öcsém.“

Kedd, jan. 8. „A kunok.“ Eredeti opera 4 felvonásban. Zenéje Császár Györgygtől.

3-ik szám.

Nyolczadik évi folyam.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrtben 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félfévre 3 ft., a Politikai Újdonságokkal együtt 5 ft. új pénzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Újdonságok nélkül) félfévre 10 ft., évfolyamra 5 ft. új pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztősi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Klauzál Gábor.

(Született 1804. november 18-án.)

Nem lehet nagyobb jutalma az igaz hazafinak, mint a jók emlékezete és hálája. S nem hiszem, hogy volna, mi több kint okoz a szívnék, mint, ha már életében elfelejtik azok, kikért magát feláldozá.

S Klauzál feláldozta magát a hazáért. Nem rohant érte Curtiusként az égő tűzbe, de a honszerelm oltárán égette el — nem kezét mint Mucius Scevola, hanem — szívét.

Klauzál rég elvonult a világtól. De képeinek köztünk a helye mindörökké. Nagyaink pantheonában és szíveinkben egyaránt meg kell azt őriznünk...

Klauzál Gábor, öcsce a nemeslelkű és lángszellemű Klauzál Imrének, Magyarország egyik legműveltebb gazdájának, Pesten született és tanult, s csak e napokban olvassuk, hogy már gyermekkorában kivált fényes tehetségével társai fölött, s az iskolai névsorban mint első eminsen fordul elő.

A közpályára Csongrád-megyében lépett, hol, 1824-ben letett ügyvédi vizsgálatát, mint tisztelbeli aljegyző kezdé meg működését, s oly sikerrel, hogy egy év mulva már törvényszéki ülnökké nevezetett. — Három év után pedig a legjelebb hazafiak polgári koszoruját nyújtá neki Csongrád, megválasztván őt országgyűlési követvévé, mit azonban a gyöngé ifju, betegeskedése miatt még akkor nem fogadhatott el, hanem az országos összeírással foglalkozó biztosok közé lépett, egy év mulva pedig nádori biztos lett Deák Antallal Horvátországban. — Ily egy mást érő kitüntetés elég bi-

zonság volna Klauzál fényes tehetségei mellett, azonban, legilőbb helyén s legragyogóbban az országgyűléseken látjuk azokat tündöklenni.

Az 1833/36., 1839/40., 1843/44-diki országgyűlések egyik legfénylőbb vezércsillaga Klauzál volt. Ő volt az ellenzék leglelkesebb, legékesenszólóbb tolmácsa, ki — mint egy életirója mondja — minden haladási s ellenzéki kérdésben, meleg és kimerítő szónoklatokat tartott, s a sérelmi politika lélekfárasztó harcaiban hősiesség és fáradatlanul küzdött. — Szerettem volna beszédeiből valamelyiket felmutatni, hogy lássátok azon elemző, alkotó és következtető tehetséget, azon mély belátást és szíves tanulmányt, mely gazdag eszmeforrásairól ép ugy tanuskodik, mint éles értelméről; — hogy láttátok volna azt a lélekemelkedettséget, mely csak a legtisztábban érző kebleknek szokott sajátja lenni; — hogy láttátok volna azt a gyermekded tiszta kedélyt, melyen át a szív fenekére lát az ember. De nem tudnék választást tenni annyi jeles szónoklata közt. Az ő beszédei a magyar parlamentarizmus ékes-szólás legszebb példányai. S hogy azok egyszersmind a leghatásosabbak is legyenek: megadá neki a természet midazt, mi csak e tekintetben kívánni való lehet. Rokonszenvet gerjesztő szelid arca, szólás nélkül is megnyerte a hallgatót; s ha ajkai megnyitak: bánatos hangja, mint a szélnek kitett aeolhárfaé, felkölté a szívben mindazt, a mit részvétnek és fájdalomnak neveznek, s átérezteté velünk mindazon kint, mely az ő nemesen érző keblét a haza sebei fölött eltölté.

Szónoklatának hatásá.

KLAUZÁL GÁBOR.

Szerda, jan. 9. „Egy királyné.“ Eredeti történeti dráma 4 felv. Irta Tóth Kálmán.

Csütörtök, jan. 10. Lendvainé javára, új szereposztással először „Országgyűlési szállás.“ Eredeti vígjáték, 4 felv. Irta Vahot Imre.

Szerkesztői mondanivaló.

5458. Guta. K. L. Csak elkésett, de elég jókor jó. A „sokaság“ okozta, egyeb semmi. Viszontlátásig!

5459. Zalamegy. B. S. Igaz, hogy kissé szabadabban gondolkodhatunk s irhatunk most, de azért még sem kellene a hírlapot arra használni, hogy egyes alá rendelt volt hivatalnok bűneit regisztráljuk. Még az ily utólagos denuncziatióknak sem vagyunk barátai. Lesz hatóság, mely itélné fölötté.

5460. Nagy-Pacsal. T. K. Az újabb felső rendeletek ön levelének közlését, reméljük, feleslegessé tették.

5461. A Petőfi eletere, halálára, születésére vonatkozó közlemények íróit kérjük, legyenek egy kis türellemmel. A mint tárgyhalmazunk engedi, egymásután közlendjük a közölni valókat. Akarjuk, hogy minden tanu kihallgattassék, ha látszólag esekély volna is vallomása. Ez apró részletekből alakuland majd az érdekes kép, melyet kerestünk, s melyet a ma elő nemzedék büszkalmának fog köszönhetni az utókor. Az egyik közlőt, györmegyei K. B. helység t. lelkesét biztositjuk aziránt, hogy levelének tartalma miatt legkisebb baj sem érheti; de még egyszer kérjük, tegye szívére a kezét, s valja meg, nem lehet-e, hogy esalódott a személyben? Leghatározottabb nyilatkozata daczára mi azt hiszük, hogy nagy tévedés van a dologban. Csak erre nézve kérünk tőle egy rövid levelkét.

5462. N. Szalonta. Többeknek, mindkét oldalról. A kiadandó cikkek ügyében egymást érik a levelek mindkét párt embereitől, hol több, hol kevesebb aláírással. Mennél mélyebben látunk bele ez ügybe, azon meggyőződésre kell jutnunk, hogy itt nem annyira ügyek, mint inkább személyek és magániszenevelő forognak szóban. Ezekhez pedig semmi közünk; azért határozottan kinyilatkoztatjuk, hogy e tárgyban lapunkban semmi-féle cikknek helyet nem adunk — s a már kiszedett cikkek is megsemmisítjük. A V. U. megtette, a mit tőle jogosan kívánni lehetett; egy támadásra kiadott egy védelmet; a többi szeszaporítás, idővesztetés volna. Mindkét pártnak fennmarad a hírdetésük tere, hol az illető díjért mindenkinek kész szolgálatára áll kiadó-hivatalunk. Kérjük, muljék el tőlünk e pohár — és álljon be ott az eltávozott egyetértés!

5463. Pest. Szamosfalvi V. Az ajánlatot szívesen vesszük; mutatványt kérünk, hogy bővebb véleményt mondhasunk.

5464. Sz. Keresztúr. L. J. Magánlevelben.

5465. Szatmár. Kultárs Mihály. Azt kellene tudnunk, a kérdéses összegek kihez küldtetek: valamely szerkesztőséghez, vagy egyenesen az Akadémia pénztárába? Mi csak azon adakozási összegeket győzzük közzétenni, melyek egyenesen hozzánk küldtetek. Az Akademiához küldött adakozások jegyzéke — bár kissé később — de végre mégis megszokott jelenni. Tessék ott sürgetni; ön kívánsága jogos és méltányos.

5466. Belszöveze. M. J. A serfőzési ügyben semmi felvilágosítással nem szolgálhatunk. A lapok előfizetési díja következő: M. Sajtó és Vas. Ujság együtt félfévre 10 ft., Növilág és Polit. Újdons. együtt félfévre 5 ft. — Mikép tévedtek önhoz a B.-P. Hírlap és Sürgöny okt. — novemberi számai? nem tudjuk. Mi nem küldtük s ama lap más nyomdában készül.

5467. Losonc. K. J. Naptárban nem jelent meg az arckép. Kereszük.

5468. Csepa. Ajtay János. A pénz nem érkezett kezünkhöz. A V. U. m. évi utolsó számában a Széchenyi-szoborra hozánk beküldött adakozások összes jegyzékét közöltük. A szóban forgó urnak nyugtával kell birnia arról, kinek, hol s mikor adta át az összeget. Kérjük a nyugta másolatát.

5469. Tót-Komlos. Az „Ohlas“ és „Zalm“ elkésett, s az első nem is jobb annál, a mit mi közöltünk. Megértik ezt bizonyosan ott is, melynek még azon előnye is van, hogy metruma az eredetivel megegyező s eszerint ugyanazon dallamra énekelhető.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap- naptár		Izraelit. naptár	Hold- kelet nyug.	
			kelet	nyug.		kelet	nyug.
Január		Jan. (6)	6. p.	6. p.	Sebat	6. p.	6. p.
13 Vasár.	F I Veronika	F I Vidor	1 A (1861)	7 45	4 33	1	8 54 7 19
14 Hétfő	Bódog (Felix)	Ildefonz	2 Silvester	7 44	4 35	2 Dávid	9 12 8 26
15 Kedd	Pál első rem.	Mór	3 Malahias	7 44	4 36	3 Eleaz.	9 29 9 32
16 Szerda	Marczal p. v.	Géza	4 70 tanitv.	7 43	4 37	4	9 46 10 38
17 Csütört	Antal rem.	Leonilla	5 Theophan	7 42	4 39	5 Illés	10 1 11 41
18 Péntek	Péter-róm.-sz.	Piroska	6 Eppihan	7 41	4 40	6	10 19 * *
19 Szomb.	Kan Mártha	Sára	7 Ker. Ján.	7 41	4 42	7 18. S.	10 41 0 48

Holdnegyed: ☾ Első negyed 19-én 5 óra 16 perczkor reggel.

TARTALOM.

Hajnki Pál (arckép). — Hogy is volt csak? Szász Gerő. — Pontok Magyarország multjából (folyt.) — A pesti békeintézők buzogánya (rajzokkal). — Gérard Gyula (arckép). — A megyeház Pesten (képpel). — László Károly levelei Amerikából XIV. — Tárház: Bécsi levél. Új év napja Csornán. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedelem. Közintézetek, egyletek. Mi újság? Levelezés. A magyar Akadémia palotája. Sakkjáték. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő Pákh Albert: (lak. magyar-utca 1. sz.)

az 1843-dik évi országgyűlésről, így festi egy hallgatója: „Az el-
lenzék egyik vezérszónoka teszi az indítványt. Egy közép termetű
férfi, olasz jellemű vagy inkább arab típusu arccsal, nagy fekete
szemekkel. Előadása tiszta, egyszerű. Hazafias melancholiája oly
hangon ömledez, mely mintegy magyarul látszik beszédét. A fáj-
dalom megtört, fátyolozott, tompa, panaszos hangja. Roppant ha-
tású, midőn a nemzet sérelmeiről van szó. Buskomolyság lepi
meg a hallgatót, mintha a cigány hurjairól hallaná egyikét a nem-
zet gyászdalainak. Elborul a lélek. Fájdalom száll a keblekre. S
önkéntelenül röppen ki az ajkon egy „éljen Klauzál!”

És a mily páratlan volt amaga nemében szónoklata, ép oly szep-
lőtlen, tiszta jelleme. Ártanánk ezen még ellenfeleitől is soha
kétségbe nem vont tisztaságnak, ha azt még bizonyítani is akar-
nók. Klauzál mindig *elvrokóna* és személyes *barátja volt és ma is*
az Deák Ferencznek. Ennyit mondani jelleméről és hazafiságáról,
a legsötétebb vérű skeptikus előtt is elég volna.

És oly becsületes lélek, mint az övé, nem akarhatta magát
beszennyezni, az erkölcsvesztegető kormánypolitika azon emberei-
vel való sikertelen küzdelem, kik az utóbbi időkben a közpálya
homokjára feltolaktak. Elvonult a politikai élettől, s hazafiai
buzgalmának a társadalmi téren keresett kört, s azon munkálko-
dott mindaddig, míg az 1848-diki események, a legjobb és leghi-
vebb hazafiak közt őt is a kormányruhoz állíták.

Klauzálnak a földmivelés, ipar és kereskedelmi ügyek tárczája
jutott a magyar miniszteriumban. Oly tér, melyen csak béke ide-
jén fejthette volna ki munkásságát. Az akkori viszonyok közt a
számára kijelölt mezőn alig tehetett valamit.

De egyébként is, a viszonyok egészen kiragadták sodrából.
Klauzál nem volt forradalmi ember. Bölcs volt inkább, mint bátor.
Józan meggondoló, s törvényt és igazságot semmi mellétekintet-
nek fel nem áldozó, de a körülményekkel — mennyire becsülettel
lehet — előrelátólag megalkudni tudó engedékeny politika —
voltak sajátai. A miniszteri tanácsban is Deák Ferencz, Batthyány
Lajos és Mészáros Lázárral kezelt fogva, mindig a kiegyenlítésre
vezető rendszabályokat pártolta, a követett politika ellenében,
melytől ő egészen más következményeket várt, mint a vérmeseb-
bek reményltek.

Azt mondja Börne: *a tiszta lelkek sejtelmében jövődőlés van.*
Igaz! —

Az 1848 dik év vége felé sebesebben fejlődtek az események.
S Klauzál lelke azokban csak föllegét látott, mely sötét méhében
villámot és pusztulást hoz a magyar hazára. Aggodalmi elkísér-
ték a minisztertanácsból haza is; nem hagyák pihenni otthon; nem
engedték dolgozni hivatalos asztalánál; és hiába hajtá fejét nyuga-
lompárnáira: — rémképei mindenütt és minduntalan üldözték,
háborgatták.

Hányszor jött fel közénk a miniszterialis hivatalosobákba, dúlt
arccsal, tört fényű szemekkel, és beszélt nekünk — a *muszka in-*
terventióról, melynek előrelátott dulasai és kegyetlenkedései őt
aludni nem hagyák.

Ilyet mondani azon időben — 1848. végén — egy volt a képte-
lenség és gyávasággal; — megmosolyogni pedig a legkevesebb
volt, mit a hazafiúi bölcsesség tehetett.

És pedig úgy lön, a mint ő mondá! A rémek, miket a hazafi
lelke, imádott hona sorsa fölötti aggodalmában maga elé festett,
— félév mulva valóban megjelentek A tiszta lélek sej-
telme csakugyan jövődőlés volt! —

Hosszú, hosszú tizenkét év következett.
A szív, mely oly tiszta lánggal égett a hazáért, — megtört.
Az agy, melynek e nemzet boldogságán kívül más gondolata
nem volt — használhatlanná lett.

S az ajk, mely bánatinkat és fájdalmunkat oly hiven tolmá-
csolá, jogainkat és szabadságainkat oly állhatatosan követelék, —
megnémult.

Ismeritek amaz uralkodó történetét, kinek néma gyermeke
akkor nyerte vissza szavát, midőn orgyilkosai fegyvert emeltek
apja ellen, hogy azt megöljék.

Az 1848 diki törvények, a magyar nemzet nagy chartája.
Valaki e szentségről nemrég azt állítá, hogy azok meg vannak
semmisítve, megrontva maga a magyar miniszterium által.

S e vádat meghazudtolni, e fegyvert szabadságunk palladiu-
mától elhárítani, szólalt meg legelőször tizenkét évi némasága
után Klauzál.

És most, midőn az alkotmányos élet tisztább légkörében
keble ismét szabadon lélezhet, nemes szive újra éledhet, midőn
bölcs és tiszta lelkü hazafiakra oly nagy szükségünk lesz: hiszszük,
hogy Klauzál újra kilép a hazafiúi tevékenység mezejére, s kris-
tálytisza jellemével, megvesztegethetlen honszeretetével, újra és
pedig minélelőbb a szabadság örei és bajnokai közt fogjuk őt látni.

Klauzál becsületes szívét, nyílt esztét, gazdag ismereteit, ta-
pintatos eljárását, eszélyes politikáját, nem is fogja nélkülözhetni
e nemzet azon tényezők közt, melyekre jövőjét bízni akarja.

Az enyémmel erősebb hang mondá ki, hogy Klauzál oly ne-
mes jellem, ki akármely alkotmányos országnak diszere és becsü-
letére válnék. — (Békés, 1860 végén.) *Szathmáry Károly.*

Az ó harang.

(Egy hang a „Székely kürt”-ből.)

O Rex gloriae veni cum pace!
A nagy-szöllői harang fölírata Erdélyben.

Óreg, homályos, ódon goth egyháznak
Sötét tornyában függ az ó harang,
Hat század óta zengve szól a tájnak
Búban, örömben, öblébből a hang.

Hat század év lefolytán a helységnek
Minden halottját ez kísérte ki;
Ez kong, midőn a házak, kazlak égnek, —
A vészfelhőket ez ijeszgteti.

Az ellenség elé is zord időkben
E bús szavú harangot zúgatták, —
S ez szólt imára, már midőn merőben
Kihúnyt a vész, megszüntek a csaták.

A győzelemre hangja vigan zenge,
A vesztett harcok búgva-bongva sirt —
De buzditott is: hogy szaván a gyenge
Erősödött, s nem rettegé a hirt. . . .

Midőn dúl tatárnak jött csordája —
A támadó vészt messze hirdeté:
Veszélyben van nagy Árpádnak hazája!
Szánj meg bennünket „o Rex gloriae!”

S hogy eljövén a szegény magyarra
A gyászidők, Mohács, csatád után:
Török-tatár csatangoló avarra
Földjét sikon, szőlőjét hegyfokán. . . .

E bús időkben többször megkísérte
Elvinni e harangot a pogány:
De nem bírta levenni — Isten védte —
A goth toronynak keskeny ablakán.

Állt a harang: s a századok haladtak;
Mig egyszer a harc e határba jött:
A fejdelem, s ozman had összecsaptak
A téren, a Küküllő-part fölött.

S mi vége lön a nagy nehéz csatának?
A hős Kemény — fejdelmünk — ott veszett;
Vitézek vért hiába hullatának:
Hullathatott honunk gyászkönyeket!

Oh hallottatok volna e napokban
Az ó harangot — miként zokogott!
Kongása a viszhangos bérczi fokban
Megszázaszozozva hogy sirt, harsogott!

Hogy hirdeté a vérgyászt hazaszerte:
„Oh székely nemzet, népem, magyarok!
Hazánkat a szép Erdélyt porba verte
A sors csapása imádkoztatok!”

Imádkozának meghallgattatának;
S föl kelle a honnak virúlnia:
De rémhírét fennhagyta a csatának
Intő például a hisztória. —

S bár bú, vihart gyakran látott e tájék,
S bár pusztulásban része nagy vala:
Az ó egyház harangja épen áll még —
S a mult idők beszélnek általa.

Kongása a csatákat elregéli,
De fölírata sohsem telve be:
Most már ezt zengi a jövőről: „veni
Cum bello veni, o Rex gloriae!”

Thaly Kálmán.

Eletem legszomorubb napjal.

(Naplótöredékek JÓKAI MÓRTÓL.)

I.

1849-ik augusztus 8-án titkos értekezletet tartottak a számra
igen meggyérült országgyűlés tagjai Aradon.

A kormány azzal a hírrel lepte meg a képviselői testületet,
hogy többé biztosításokról gondoskodni nem tud, mert a szőregi
vesztett csata után Arad fedetlenül áll.

Kossuth maga bevonult a várba azzal a határozattal, hogy ott
bezárja magát s védi annak erődjét, a míg a seregek a harcot
tovább folytatandják.

Ugyanazon lakrészt foglalta el, melyben a vár elébbi parancs-
nok, Berger, tizenegy hónapig tartotta ki a magyar fegyverek ost-
romát. Két kis szűk lyuk az a sánczoltzatok alatt, melyek
egyikébe keskeny ablak juttat gyér világot az ajtó fölött; az is
erős vasrudakkal elrácsolta. A vasajtó lemezein még akkor is lát-
hatók voltak a horpadások, miket a kívülről belőtt bomba szét-
szakadt darabjai okoztak rajta.

A kormányzó családja ezalatt Világosra menekült, de ott sem
maradt sokáig.

Az érkező tudósítások óráról órára nyugtalanítóbb híreket
hoztak minden oldalról.

Dembinszky elhagyta Szőreget, s a helyett, hogy Aradnak vo-
nult volna, az ellenséges Temesvárnak vetette magát.

Bem moldvaországi győzelmes előhaladásának híreit még le-
hete olvasni a falragaszokon, midőn az érkező futárok csüggeteg
arccsal jelenték a kormányznak, hogy az eddig oly győzhetlen se-
reg Segesvár alatt tökéletesen szétverettet.

Görgeiről semmi bizonyost sem lehet hallani.
Kossuth ugyan elment eléje Madarasig, de előre küldött fu-
tárai álrémeikkel addig unszolóak, míg hallgatott rájuk és vissza-
fordult.

A város tele volt menekültekkel; a minden osztályból levő
kompromittáltak itt gyülekeztek össze; követek, kormánybiztosok,
hivatalnokok, fegyvergyárak, felszerelések személyzetei; hírlap-
írók, papok, népszónokok, kiket Haynau vérboszus kiáltványai s a
szibériai éjszakákra hagyomány a kétségbeesés e végpontján ösz-
sehozott.

S midőn végre csak egy hely volt még, hol a menekültek
megpihenhetének, kimondattott, hogy e pont huszonnégy óráig sem
biztos többé, menjen mindenki, a hová jobbnak látja. Duscheknek
parancs adatott, hogy a pénznymdát és államkincstárt szállítsa a
várba; ahhoz kétszáz szekér kellett, és szekér nem volt kapható
többé. Menekülők lefoglalták valamennyit.

A hivatalnokokat szétbocsátották: fizetést az naptól fogva nem
igényelhetett senki, a bankjegyek kétséges hitele mesés drágasá-
got idézett elő.

A kormányzó tulajdon titkára egy fillér nélkül maradt az
utcán. Láttam, midőn R* J. most Pestmegye derék hivatalnoká
(1861) utolsó forintjait megosztá vele: aztán egymás nyakába bo-
rultak, rábizva egymásra, hogy a melyik még találkozni fog a má-
sik családjával, mondja meg neki, hogy — nem tudom már mit?
annyit tudok, hogy több volt benne a köny, mint a szó.

Azzal aztán oszlott mindenki szélylyel; senki sem mondta
hová? Senki sem akarta, hogy az előre kiszemelt menhelyet mások
is megtudják.

Némelyek Erdélynek tartottak, mások Világos felé; legtöbben
Lugosnak vették az utat, onnan aztán lehetett Mehadia, Orsova és
Törökország felé haladni; mig egy nagy rész inkább hajátva a
csatamezőt, mint e szomorú felbomlás látványát, megindult, fölke-
resni Görgei hadseregét, melyről egyedül hitte még mindenki,
hogy egy dicsőséges csatában megállni képes.

Igy indult meg 8 án alkonyatfelé egy csoport „szónok és stá-
tusférjú” Váradnak. A várban csupán a kormányzó maradt és
P***, az öreg korelnök.

II.

A simándi uton szekér szereret ért; s ha egy egy gyorsabb
futtában elkerülte a többi; a bennlők — nem akartak egymásra
ismerni.

Megdöböntött volt ez.
Más időkben mindenki tegezte egymást; messziről köszönt; és

most nem akar a másikra ismerni, mintha azt kívánná, hogy ő rá
se ismerjenek.

Mintha az augusztus 8-án lemenő nap veres fénye már az
autodafé viszsugára volna, mely előtt a vádlottak megtagadják
egymást.

Sok arcz ki is volt véve rendes alakjából; szakáltak leborot-
válva, bajszok rövidre nyírva; ruhákról sok zsinór letépve.

Engem Ny** vitt szekeren; ugyanaz, ki nekem e balsorsot már
két hó előtt mosolygva jövődől meg; kinek feje legmagasabban
állt arra nézve, hogy legelőbb érje a csapás; ki azután nagyon is
szemközt találta magát és igen sokáig a halállal, s szenvedett erős
lelkeért annyit, a mennyi egy halállal fölér; és a ki most is ugyanaz
maradt, a ki volt 11 év előtt: bátor ellenfele a veszélynek; akár
alulról, akár felülről jöjjön is az; még az az ércmosolygás is meg-
van arczán, valahányszor a baj növekedik.

Egy feketefüvelű szekér is haladt a többi között, két szürke
ló volt eléje fogva. Ny** messziről ráismert a lovakra „Ez mind a
kettő *pegazus*”, mondá tréfálózva.

— Miért az?

— Mert *költők lovai*.

Valóban, honunk két első írója, *Bajza és Vörösmarty* ült a
szekeren. (A harmadik, Petőfi már akkor a segesvári hantok alatt
feküdt.) Költőink dicséretére mondhatom, hogy szakáluk, baj-
szuk nem volt levágva.

Alig eredtünk velük szóba, midőn egy terhes szekérral talál-
kozáink szembe. A szekér mellett ballagó kocsis azon kérdésünkre:
honnan jő? mogorván felelé: Váradról.

— Ott van-e már a magyar sereg?

— Nincsen; — felelé egész bizonyossággal; — el van fogva
mindenestül; egy ember sem szabadult meg belőle; mind ott
vesztek.

És ezt olyan nyugodt faképpel mondá, mintha az egészből
semmi sem érdekelné egyéb mint az, hogy az ő szekere megmaradt.

Ez rosz vigasztalás volt. Még akkor a debreczeni ütközetről
nem érkezett hír. Nagy Sándor hadteste a muszkák ellen csatát
vesztett ott.

E hadtest tiszte a legjobbak közé tartoztak, s tüzésége ki-
tűnő volt Szerencsétlen gondolat volt, épen akkor lakomát ren-
dezni számukra, midőn az oroszok félórányi távolban álltak. A
megrohanás véletlenül jött; az ellenállás hősies volt, itt esett el
egy orosz tábornok is, hanem a lovasság tulnyomó ereje eldönté a
csatát, s azt mi vesztettük el.

Görgei alig két órányi távolból hallgatá a derék haddal az
ágyuzást; azonban úgy vélve, hogy intézkedései következtében az
utócsapat ágyucsata közt vonul utána, meg sem mozdult s csak ak-
kor értesült az ütközetről, mikor már a csata el volt vesztve.

Az I. számú huszárezred néhány legénye egész Váradig vág-
tatott még az nap, s elhiresztelék, hogy az egész magyar seregből
rajtok kívül senki sem menekült meg.

A nemharcoló rend forradalmi férfiai közül igen sokan még
akkor, midőn a képviselőház Szeged elhagyására határozta magát;
Arad helyett Váradot választák nyughelyül: ezek tehát azon rém-
híre, hogy a magyar sereg Debreczen alatt semmivé van téve, hir-
telen szekerre kaptak s jöttek Arad felé.

Ez történt ugyanaz nap, hogy Aradon kimondták, miként a
város huszonnégy órára sincs biztosítva a meglepetés ellen.

A Váradról menekvők tehát siettek Aradra, az Aradról jövők
Várad felé s így találkozott szembe a két menekülő csapat Si-
mándon.

Ez volt a siralmas óra!

— Hová? kérdezők mi. — Hová? kérdezők a szemközt jövők.

— Mi Aradra megyünk és ti?

— Mi pedig Váradra.

— Csak vissza, vissza! Váradon ezóta Paskevics ott lehet.

— Arad alatt pedig Haynau.

Ők a debreczeni csatáról beszéltek, mi a szőregiről: amarról
mi, emerről ők nem tudhattak semmit. Mi az ő reményeiket tör-
tük össze, ők a mienket; pedig mindegyikünknek kevés volt már.

Tanakodtunk, latolgattuk a veszedelmet; előszedtük térké-
peinket, iparkodtunk egymás híreit megczáfolni, lehetetlennek bi-
zonyítani; elvégre is mindenki nagyobbban találta azt a bajt, a
mely *elő* jön, mint a mely *elő* megy, s indult megkezdett iránya
felé.

A csapat a simándi fogadónál kétfelé szaladt: egyik tartott Váradnak, másik Aradnak; a határozatlanabbak, hol az egyik, hol a másik irányt követve, majd a jövőkhöz, majd a menőkhöz csatlakoztak; voltak olyan ismerőseim, kikkel egy nap alatt háromszor is találkoztam; hol elhagytak, hol szemközt jöttek, megint utólérték; maguk is megvallva, hogy már két nap óta utaznak majd dél, majd észak felé s soha sem tudnak bejutni sem Aradra, sem Váradra.

Kegyelmes Istenem! Miekkor nem találtunk ebben semmi humoristicumot.

Ny** és én azonban, kik elhatároztuk, Görgeit mindenesetre fölkeresni, ha még valahol föltalálható; elindultunk késő este Zerind felé.

(Folytatás következik.)

Pontok Magyarország multjából.

(Emlékeztetőül költőinknek, művészeinknek.)

(Folytatás.)

II. Lajos uralkodása alatt 1521-ben Szabács várának kapitánya, Lógódy Simon volt, ki ott csak 200 gyalog, s még ennél is kevesebb lovas katonával őrködött. Szolimán török császár, szendrői táborából Szabács elfoglalására Akmet basát küldötte. Vitézben

ellentállást tapasztalt a basa, mint előre képzelte, azért is nagyobb ágyukért Szendrőre küldött. Midőn ezek megérkeztek, a falakat leromboltatta ugyan, de az őrzők vitézsége miatt a réseken a várba be nem juthatván, a várat körül-fogó vizárkot föld- és fából készített gáttal keresztül töltötte, melyen a várba tömegestül rohanhatott. — Már az őrség ki is fáradt, meg is fogyott, emellett a lőpor és élelem is elfogyott. Bár az őrzők a várból kiszökhettek volna, de ők ellenkezőleg újra meg esküdtek, hogy a várat sem el nem hagyják, sem fel nem adják, haem utolsó csepp vérig ótalmazni fogják. — Midőn tehát a töltés elkészült, s a törökök a vár felé indultak, Simon kevés népével azoknak eléje ment, megütöközt, s mind-egyik ott vérzett el. — E végharc alkalmával több elesett 700 töröknél, s mint Tuberó írja, a földön heverő magyarok holttesteit Szolimán megtekintvén, ezeknek még akkor is harag s fenygetőzés nézett ki ábrázatjokból, s a török császár nemcsak csodálta azokat, de oly belső félelem is kapta meg, hogy, ha akkor a Száva tulpartján csak egy pár ezer magyar mutatta volna is magát, azokat bevárni nem merete volna.

Hazai népviseletek: IX. Rusznyák csordás Ungmegyében.

a mi történt, gyanítván, a várat megrohanják, s minden ellentállás nélkül abba bementek, Nyáryt a kapuban találták, ki is, mennyire egyes embertől telhetik, harcot indított, de élve fogságba esett, s Konstantinápolyba küldetett, — honnan később kiszabadult.

(Folytatás következik.)

Hazai népviseletek.

IX. Rusznyák csordás.

A Vasárnapi Ujság eddigi folyamaiban több ízben voltak ismertetve a hazai népviseletek; ez érdekes gyűjteményt, jeles festész honfitársaink rajzai után, folytatni szándékozunk ezután is. Ezuttal egy *rusznyák csordás* viseletét mutatjuk be Zombory Gusztáv rajza után, ki azt Ungmegyében tett vándorlásai közben készítő gyűjteményünk számára. A jellemzetes alak feltűnő sajátossága a hosszú havasi kürt, mely Felső-Magyarország pásztornépe között igen sok helyen nagyon kedvelt ősi hangszer, mit egyszerű, de kellemes hangzása miatt valóban meg is érdemel. Még csak annyit jegyzünk meg, hogy a rusznyák nép a szláv fajnak egy erőteljes ága, mely hazánk északkéleti részét lakja, a görög kath. egyházhoz tartozik s nálunk aránylag legnagyobb számmal Ungmegye felső részében van elterjedve.

A mohácsi szerencsétlen ütközetből Báthory István, akkori nádor — kit a magyarok sánta Báthorynak hívtak — szintén futással menekülvén, lova alóla kidült, kísérei közül Kecskés Pál a maga lovát engedte át Báthorynak, s arra a fájós lábú nádort feltolván, Báthory megmenekedett, Kecskés ellenben gyalog maradván, a törökök fogságába jutott, melyből Báthory kiváltotta s bőven megjutalmazta.

Szondy György Drégelyvár kapitánya volt 1552-ben, midőn azt Ali budai basa ostrom alá vette, és midőn már a falakon nagy réseket törtetett volna, Mártont az oroszánfalvi papot Szondyhoz Drégelybe küldi azon izenettel, hogy miután a várat már meg nem tarthatja, adja fel, magának és népének szabad elvonulhatást ígervén. Szondy a papot tagadó válaszzal bocsátotta vissza, azonban

ő maga is látván azt, hogy a várat meg nem tarthatja, népével együtt eltökélte magát a hősies halálra. Azért is Szondy a fogoly törökök közül két előkelőbbet előhivat, s azon két ifjat, kiket nevelésben magánál tartott, a foglyoknak átadja azon izenettel, hogy vigyék azokat Ali táborába, s a basát kérjék meg, hogy e két fiut nevelje apakint, s oktassa őket csatákra stb. Ez megtörténvén, minden vagyont a várudvarra hordatott, s azt tűz által megemésztette, lovait az istállóknak leölette, hogy azokon török a magyar ellen ne harcolhasson. Még ezeket el sem végezte jól, már a törökök a várban voltak, a piacon Szondy kevés népével eléjük megy s harcot kezd; Szondy egyik lábán sebet kap s térdre esik, térdén állva is keményen harcöl mindaddig, míg egy golyó leteríti; az őrség is mind elhullott. Ali Szondynak testét a várral átellenben levő hegyen eltemette; sirjára maga tűzvény a kopját s vezéri zászlót, mint vitézségének elismert jeleit.

* * *

Ugyanezen gyászos 1552-ik évben Amhát nagyvezér egyesítvén hadait Ali budai basáéval, Temesvár, Lipppa, Solymos s több vár bevétele után hódítása tárgyául Szolnokot tűzé ki. 20,000-nyi elősereggel az alá Ali basa meg is érkezett. A várat Nyáry Lőrincz védelmezte mintegy 800 emberrel, e közt voltak németek és spanyolok is. Ali már 8 nap táborozott Szolnok alatt, de azt megtámadni nem merete. Nyáry katonái közt, miután azok külön nyelvuiek s nemzetiségűek voltak, egyenetlenség ütött ki, melyet a gyenge Nyáry elnyomni nem tudott. Midőn pedig tengernyi népével maga Amhát is Szolnokhoz közel jutott, a vár-őrök megfélemlettek, s egy éjszaka a várból mind kiszöktek. Észrevevén Nyáry ezen gyalázatos tettet, s is lóra ült, s a várból népe után indult, de eszébe jutván esküje, inkább választotta a hősies halált, mint azon gyalázatot, mely őt élve érne fogta volna — a várba egymaga visszament. Hajnalban a törökök a várban uralkodó esendrőről, egy-néhány ház lángborulásából, melyeket a futó katonák gyújtottak fel, azt

Pestmegye tanácskozó terme.

Mult számunkban közöltük a pesti megyeház homlokzatának rajzát. Belépve a kétemeletes épület oszlopos folyosókkal körülvett udvarára, szemben a nézővel, három, szokatlan nagyságú, kelek ivü ablak tűnik elé. Jobbra tartva, az udvar szegletén vörös márványlépcsőkre akadunk, s ezen megyünk először a kis terembe, onnan a nagyobbba, mely Pestmegyének diszes tanácskozási helyét képezi.

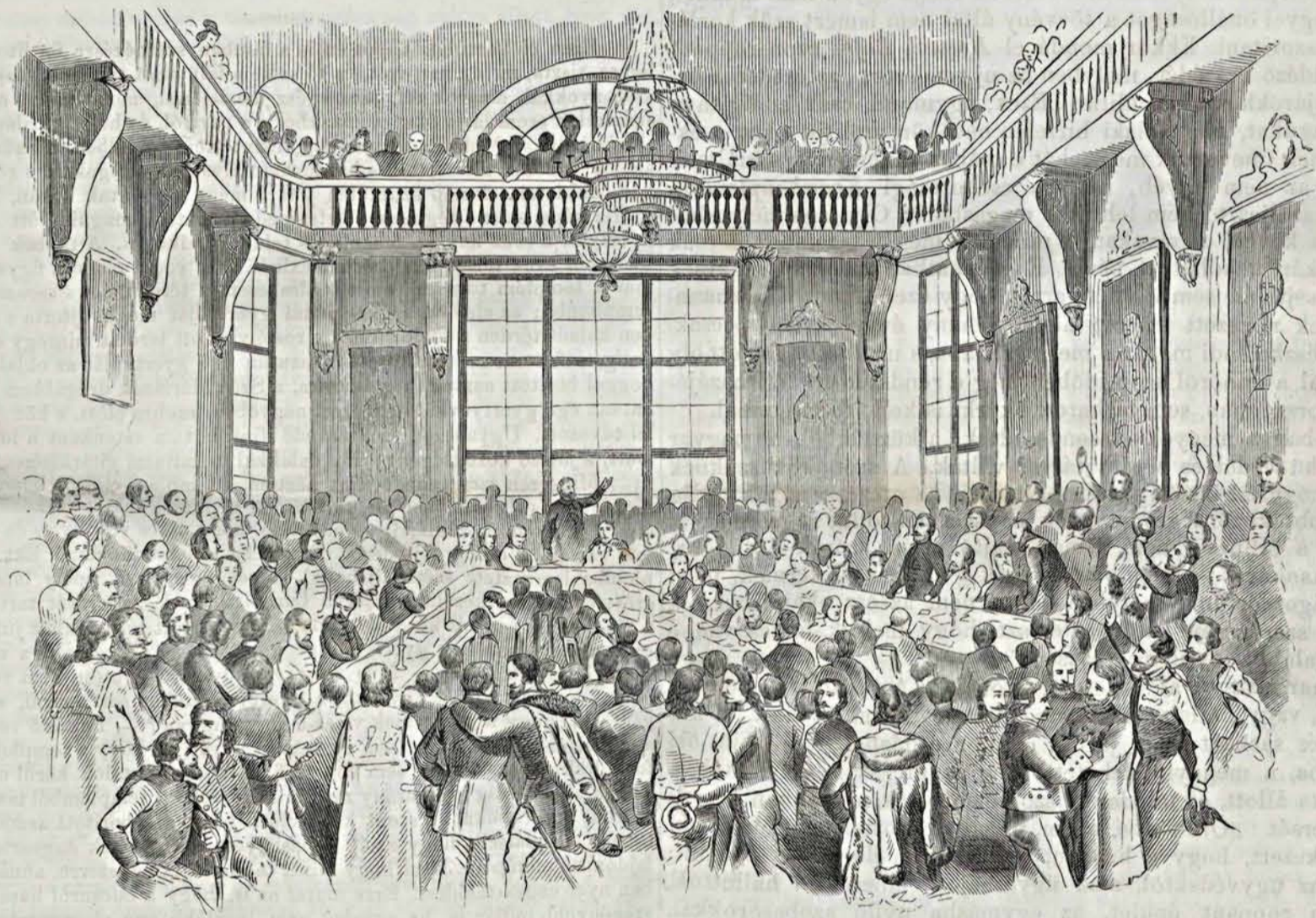
A terem hosszas négyszög, elől három, a belső udvar felől pedig, két ablak által kellőleg világítva. A falakat erős szerkezetű karzatok folyják körül, mik alatt régiebb és újabb olajfestményű arcképek függnek természetes nagyságban. Különösen érdekes az elnöktől balra eső falon levő arcképsor, mely jobbára Pestmegye főispánjait, kik egyszersmind az ország nádorai voltak, ábrázolják.

E terem szemlélete, korábbi megyei életünk több lélekemelő jelenetét hozza emlékezetünkbe. Mennyi magasztos emlék merül fel lelkünkben! E teremben lelő valóságát a pesti magyar színház

nevezé meg a tárgyakat, s ha kellett, vérig, veséig ható gunyos modorával zuzá porrá ellenfeleit.

Itt hallottuk *Eötvös József* bárónak ifjúkori első szónokait. Pestmegye közönsége minden időben magáévá tette e kedvelt regényíró és publicista eszméit; azon egy esetet kivéve, a midőn egyszer a követeknek adandó utasítások megvitatásakor, az ifjú szónok a kir. városok rendezése tárgyában, a nem egyenes, vagy is kettős foku választás behozatalát sürgette.

Itt hallottuk, mintegy két év lefolyásáig, *Desseffy Emil* gróf mesterileg készült beszédeit. Nem feledkeztünk el róla (mert távolról sem vettük rossz neven tőle), hogy 1847. elején ő volt az, a kinek ajkairól legelőször hitelesen értesültünk, hogy az akkori *Apponyi György*-féle kormány már ezen időben szándékozott behozni Magyarországra a dohánymonopoliumot. Pestmegye közönsége egyértelműleg ellenezte e szándékot, habár a „karok és rendek“ örömet feltenni látszottak e hazafiakról, hogy a mondott egyedáruság által a magyar országos pénztárt akarják biztos jövedelemmel ellátni, s egyáltalában nem törekednek arra,

Pestmegye tanácskozó terme.

alapításának eszméje; itt tanácskoztak először hazánkiai a takarékpénztárak létrehozása felett, s *Fáy András* kosorus írónk fáradhatlan és csüggedést nem ismerő buzgalma által megállapított a pesti takarékpénztár, mely jelenben évenként 15 milliónyi évi forgalmat mutat fel, részvényei pedig a valóságosan befizetett összeghez képest, e pillanatban tán hatszoros áron is keresett cikket képeznek.

Itt törtek egykor lándsát a politikai téren, a korán elhunyt *Desseffy Aurel* gróf, és azon ifju, a ki később magyar és angol nyelven a világ legelső szónokai közé küzdé fel magát: tudniillik *Kossuth Lajos*. Itt hallottuk üdvözült gróf *Széchenyi István* humorteljes, de mindig böles és tanulságos beszédeit. Mintha most is látnók őt, a mint a terembe lépett és az elnöktől balfelől levő ajtón, a mely most be van falazva, helyet foglalt a zöldasztal baloldalán, letévé irományos táskáját, körülnézett a teremben s gyakran igen elégedetlen arczot mutatva, székére ült, majd ismételt ízben elhagyá a termet, fel s alá sétálgatott a szomszéd szobában, a midőn pedig rájött a sor beszélni, habozás nélkül saját nevével

hogy e gazdag jövedelmi ágat minden feltétel nélkül, átszolgáltatás- sák a bécsi pénzügyminiszternek, a ki a magyarországi só- és vámbeli jövedelmekkel ugyis csaknem korlátlanul akart rendelkezni.

Pestmegye közönsége, minden időben tisztelettel viseltetett a körében feltűnedező egyes ellenkező véleménynyilvánítások irányában, s ezért a dohánymonopolium behozatalának indítványozóját is elismerést érdemlő higgadtsággal és pártatlansággal hallgatta ki. Az indítvány egyetlenegy pártolóra sem akadt; sőt ekkor történt, hogy nemes Bod Pál ur is, a ki igen szigorú konservatív ember, de amellett tántoríthatlan hazafi, ez esetben elvált pártjától, s mennydörgő hangon kiáltá: „Már akár ide, akár oda; liberális kormány, vagy fontolva haladó, nekem mindegy; hanem azt az egyet mégis követelem tőle, hogy nekem ugyan ne trafikáljon!“

Minden évben egy napon a megye rendei helyett a tanácskozó teremben a magyar Akadémia tartá meg évenkénti nyilvános közülését. Egy ily alkalommal szólalt fel *Széchenyi István* gróf, mint akkori másodelnök, a nemzetiségi ügyben tapasztalt türelmetlenségi szellem ellen. Ekkor mondá, mintegy profétai ihlettség-

gel, hogy hazánk ege talán még élőbb, mint sem vélnök, elborulhat. S valóban a magyar, a ki eddig alkotmánya védsánczában tökéletesen biztosítva képezte magát, helyt kezdte adni szívében a balsejtelmeknek is. Nemsokára ezután Petőfi is megírta a verset, melyben a hazáról megjövendöl, hogy „az így, amint van, sokáig ugyan maradhat.“

Ki feledezhetnék el ama magasztos jelenetről, midőn a kizárólag adómentes kiváltságos nemességből álló megye, e teremben egyhangulag elfogadta a közteherviselés elvét? A követutasítási javaslat felolvastatván, a midőn a jegyző ajkairól a javaslat szavai elhangzottak, a jelenlevők kivétel nélkül egy „helyes! elfogadjuk!“ kiáltással hozták a határozatot. Sok ember örömkönyt hullatott e történeti emléki perczen, s a főispáni helyettes b. *Prónay Albert* csak pusztán végett szólította fel a rendeket, hogy a nagy fontosságú tárgyhöz szóljanak. Még egy dörgő „maradjon!“ hangzék fel, s a magyar nemzet történetkönyve oly lappal gadagodott, melyhez hasonlót másutt, még mai napon is, hiában keresnénk!

Még mindnyájunk friss emlékezetében van azon nap, a melyben *Patay József* figyelmezteté a rendeket, hogy a napi rendre jött sűrű főispáni-helyettes-kinevezések célja egyéb nem is lehet, mint a megyei önállóságot a törvény által nem ismert szűk korlátok közé szorítani. Ekkor mondá el *Kossuth Lajos* azon roppant hatást előidéző beszédét, melyben az új rendszert „az épületek ormain alvajárókhoz“ hasonlítá: „Ezek, ugymond, csak addig tartják magukat, míg valaki hirtelen nevékön szólítja őket, s ekkor aláesnek: nevezük meg tehát e csabos tüneményt, s kiáltunk rá, hogy az nem egyéb, mint a csehországi *Kreishauptmannsystem*, s az ijesztő rém lehall a magasból!“ Oly taps, helyeslési és éljenzés követé e szavakat, a minőnek még e teremben is csak felette ritkán akadhatott párja. E pillanatban azonban senkinek még csak sejtelve sem lehetett arról, hogy ezen „*Kreishauptmannsystem*“ nek nevezett kísértő alak, néhány évvel később, csak ugyan befészkelendi magát a megye házába, s uralkodni fog ott oly hatalommal, a minőről azon időben még e rendszer eredeti hazájában, Csehországban, sem birhatott akárki is kellő fogalommal.

1848-ban a megyék elcsendesedtek; a küzdők, a magyar kormány hű védői és segítői társai váltak. A szónokok szűknek találák a négy fal közötti tért, s kiléptek az utcára; a kik pedig még nagyobb közönséget kerestek, egyszerűen tollat ragadának és eszméiket a bilincset nem ismerő sajtó útján szórák a világba. Majd nemsokára végkép bezárának a tanácskozó termek, mert olyan világot értünk, melyben többé nem az ész okai, hanem a fegyverek szerencséje határozta el azt, hogy melyik félnek van, e földön legalább, egy időre, igazsága?

A vihar elzúgával siri esend állott be: A tanácskozó termek elzárattak, vagy átalakítva, más rendeltetésnek adattak át. A kik kardosan és sarkantyanus jártak egykor e házba, mint saját ősi kastélyukba, a mennyire lehetett, még az utcát is elkerülték, a hol a palota állott, és mindannyiszor elsohajták magukban a szoltár ama versét: „Öröködbe, uram, pogányok jöttek!“ Mindenki azon igyekezett, hogy e házban, semmi áron dolga ne akadjon; legfelebb az ügyvédektől, s az ügyesbajos emberektől hallottuk, hogy ezen roppant épület, az egymásba nyíló szobasorokkal, mind végtől végig csupa iroda és regisztratura lett, a hol egy pár száz egyennek reggeltől estig folyást perczeg a tolla kezében, anélkül hogy munkájoknak eredményét a falakon túl észrevenni lehetne.

Azonban a világ forgandóságánál fogva, a mi jog és igazság, sokáig eltapodva, eltemetve nem maradhatott. — Az 1860-ik év dec. 10-én újra felynyílának a terem ajtajának kettős szárnyai, s a jo-gaiktól megfosztott örökösök, hangos üdvkiáltások közt foglalák el elvitatáhtalan tulajdonukat.

Az új nemzedék, a husz éves ifjak, a kik 1849-ben még csak gyermekek voltak, égő vágygyal és kíváncsisággal nyomulának be ide, mint oly helyre, melyről atyáiktól annyi szépet hallottak; az idősbek pedig oly nyugalommal és büszke öntudattal, mintha a 10 év előtti legutolsó megyei gyűlés, csak a mult évtizedet valamelyik napján ment volna végbe.

Es körültekintvén, kellemes meglepéssel tapasztalák, hogy a terem alakja, egészen és változatlanul a régi; az ősi arczképek, mint régi ismerősök, barátságosan látszottak fogadni a viszont megérkezett közönséget; minden úgy van itt, mint régen volt, s csak az ajtó melletti óra állott meg, miután belső szerkezete el-

romlott és megrozsdásodott; ugy szintén a lefüggő három csillár is, időközben igen is divatból kiment alakú ékítvényekké változott.

A legnagyobb változást azonban maga a megjelent közönség mutató fel. Tíz év alatt a halál és számkivetés irtoztató pusztitást vitt végbe ismerőseink sorai között. Szemünk hasznatlan keresé azokat, a kiknek mintegy rendes és megszokott helyét mindnyájan ismertük. Mások megváltozott alakban foglalák el székeiket; sok ifjúból össze csavarodott, élemedett férfi lett, mások elerőtlenedve, galambösz hajjal és szakállal jelentek meg újra előttünk.

Es csak egy dolog elmaradásaért lehet örvendünk, s ez a pártviszály, mely azon időben száz külön alakban akaró fejét emelni, de a többség egyetértése által mindig leszorítottat a küzdterről; míg jelenben az országban mindenütt tapasztalható tökéletes egyetértés, a tudvalevő közczél irányában, e teremben is győzelmesen kitéző vidoran lobogó zászlóját.

László Károly levele Amerikából.

(A Vasárnapi Ujság számára.)

XIV.

(Folytatás.)

Ezen előkészületi napot én is a faluban szétnézésre fordítottam. Kellemes, tiszta, meleg nap volt, s a tó széle a falu alatt tele volt mosó és fürdő-asszonyokkal, amazok fél, ezek egész meztelenül, nem törődve azzal, hogy számtalan szem látja őket a házakból s a partról, és hogy a halászközöttök járkálnak. Midőn a templomba tekintettem be délben, a Szűz Mária kisebbik szobrát öltöztették s hordozható alványait virágokkal s zöld levelekkel czifrázták. A nép szüntelen jött s ment, de voltak sokan, kik a Szűz Mária képe előtt a téglázatra letelepedve égettek maguk előtt 1—4 viaszgyertyát, a szűz anyára bámulva s talán imádkozva. A többek között egy huszonöt éves forma fehérbőrű mexikói férfi vonta magára figyelmemet, ki már a templom tornáca előtt térdre esett s térden, álla csoszogott be a templomba; az első viaszgyertyánál gyertyáját meggyújtotta s azzal kezében haladt térden a főoltár előtt a rostélyig; ott térdelt mintegy egy negyed óráig, s felteszem, imádkozott is, azután égő gyertyáját az oldalt álló s bádoggal borított asztalra ragasztotta, a Szűz Máriának drágábbán öltöztetett, hatvan égő gyertyával környezett nagyobbik szobra előtt, s könnyűt kebelrel távozott. Ugyanezen szenteskedő ifjut láttam estenként a lotteria sátor alatt, a játszó közönséget pajzán dalokkal mulattatni gitárkieréttel.

Mig ezen szenteskedő ifjut néztem, a templom-előlről borzasztó sikoltás, jajgatás hatott be a templomba. A nép arra tekintett különbözően, de segítségre nem mozdult; így gondolám, hogy nincs veszély, s én is nyugodtan vártam a dolog fejlődését. Egy félcivilizált indián jött be a templomba leeresztett szétzilált hajjal, jajgatva, ordítva (mely látszott, hogy erőtetett volt); kezében papírba burkolva öt viaszgyertyát tartott. Midőn a főbőjárásos oldalt közel helyzet szűzanya előtt térdelőkhöz jutott, elhallgatott, letelepedett s gyertyáit meggyújtogatta, azokat maga elé a téglázatra lerakgatta stb. — Más mint viaszgyertya égetése nem volt megengedve, mert láttam az egyházit a gyertyaégetőket sorra járni, s hallottam kérdeznit, hogy a gyertyájok viasz-e vagy fagygyu? — Feltűnő volt az, hogy a műveltebbek közül egy sem égetett gyertyát, és hogy a templomban megfordultaknak tized része sem volt férfi, a koczkasztalok körül s a pálinkásátrák alatt pedig ezen arány megfordítva volt. A templomból távozóknak megmaradt gyertyáikat a szent képe előtti bádoggal borított asztalra ragasztották. Ugylátszik, hogy e nép a viaszgyertya-égetésnek engesztelő erőt tulajdonít s mikép azt hiszi, hogy minél többet éget egyszerre, annál könnyebben nyer engesztelődést. Erre mutat az is, hogy a bucsuról haza menő leg-szegényebb indián is, ha egyebet nem, legalább egy viaszgyertyácskát visz haza. Azt is vettem észre, hogy a babonás hitű, együgyűségében, tudatlanságában boldog indiánok a szentképeknek csodahatásu erőt tulajdonítanak, mert mindegyik iparkodott a szűzanyának, legalább aranynyal gazdagon kivarrot atlasz ruháját vagy bársony palástját érteni. Ha a kicsinyek az öt láb magas állványon álló szentet el nem érheték, helyettük a magasabbak érintették azt kezükkel s azután ezek kezükkel érintették az alacsony személynéket a homlokát. Kisdedekek emeltek fel a szentek s ennek ruháját annak homlokával érintették. A bucsuban vett új olvasókat a szent ruhájához döngölték négy oldalról s több-efőlle. Az este 8 órakor 259 viasz- és spermaceti-gyertya világánál tartott istenisztelet alatt a szomszéd San Andreasi, 24 személyből (többnyire indiánokból) álló, fűvő zenés közös banda a templom előtti téren már elkezdett polkákat, galoppokat, mazurokat, walczerokat s operadarabokat játszani, s játszott tíz óráig, mely alatt a térről néhány tűzszikrát is röpitettek föl. Ezen este a főuteza már nagyon élénk volt; a pálinka- s kalács-árulóboltok eleje telve volt vevőkkel; az utcán sűrűn helyzetett koczka- és kártya-asztalokhoz a tolongó nép alig fért; a lotteria-sátor tömve volt férfakkal s asszonyokkal, a szállodában „Monti“ banknál pedig ezreket lehetett nyerni vagy veszteni. A mexikói törvények szerint a pénzre kártyázás tilos — a templom-ünnepet kivéve —; de azért minden faluban s városban vannak házak, hol nemsak titokban, de nyilvánosan is játszik a hazard „Monti“-t. Játszásért senkit sem büntetnek, de hogy is büntetnék s ki büntetne, holott a törvény végrehajtói rendszeren a legnagyobb kártyások, sőtők a bankadók!

Az ünnepnapján d. e. 10 órakor volt a nagy mise három pappal. Most a San Andreasi banda is játszott a templomban. Szónoklat is volt. Hogy a szent szónok mit beszélt, gondolhatják olvasóim, ha annyit mondok, hogy a beszéd tárgya a „szűz Istenanya“ volt. Istenisztelet után volt iszonyu durrogás, harangzúgás, nagy processio a „szűz anya“ képével, egy hordozható oltrákkal, zenével, dobszóval, csengettyük csörögésével. — Este 10 $\frac{1}{2}$ -től 12 ig egy műkedvelő társulat egy udvaron zöldgalyszin alatt „Julia“-t adta. Ha az ember tekintetbeveszi azt, hogy ezen országban tizezrediknek sincs szerencséje, életében szini előadást látni, nem csodálhatja, hogy ezen műkedvelői előadás igen rossz volt. A darab folytán volt elég neveléses baklövés, de a legnevelésesebb volt az, midőn a Julia kudarczott vallott szeretőjét egy katonatiszt, a Julia kezét elnyert szerető házában, elakarta fogni s katonának huzrozolni, a nemeslelkű házigazda annak védelmére pisztolyt ragadott s a tisztet rögtöni halállal fenyegette, ha vendégét illetni meri. A tiszt nem ijedt meg, hanem ő is pisztolyt húzott. A két vitéz a kis szinpadon egymástól három lépésre állva pisztolyt felhuzta s hideg vérrrel el c-antantotta, de szerencsére, — akarám mondani szerencsétlenségére, — egyikén sem volt gyukupak. A játék szerint a házigazdának el kellett volna esni, de ezen körülmények között nem tudta mit csináljon, állott s habozott, a tiszt pedig hideg vérrrel előbb zsebében keresett gyukupakot, azután pedig az oldalfalak közé szökött ki, hogy azt adjanak neki; de a házigazda ezalatt arra határozta magát, hogy tovább nem vár: azért is lövés nélkül földre rogyott s haldoklott. Ezen jelenet roppant kacajzt gerjesztett a nézők között.

Az ünnep második napján a templom egész nap nyitva állott. Száz meg száz gyertya csillogott, a nép jött ki s be. Reggel volt egy zsolozsma, de nagy ünnepi szertartás nem volt. Este felé egy kis bikát vittek a falun kívüli alkoba s azzal fél óráig játszottak s azután szabadon bocsátották. Este arisztokratikus bál volt a szállodában, hova csak a válogatott hivatalosok juthattak be. Voltak jelen szép hölgyek helyből, a másfél mér földnyire eső San Andreashól és távolabb vidékről, kik mind hosszú dereku ruhában voltak, többnyire arany lánczszal nyakukban, hajuk hátsú csomóban vagy fejük körül koszorualakban volt feltűzve s természetes vagy csinált-virágokkal ékesítve. Keztyünek hire sem volt. Átalában az egész alig nézett egy ki mint a magyarhoni ugynevezett „szolgáló bál“. A zeneműserek voltak: egy fuvola, egy hegedű, két kis és egy nagy gitár. Táncoztak francia négyest, walczer, contra-táncozt, polka-mazurkát. Ejjélikor a hölgyek a szomszéd szobába vitettek karonfogva s ott megvendégeltettek. Ezalatt egy ifju, az ünnepélyt dícsőítő verszetést olvasta fel, mely nem volt egyéb mint az ünnepélyen jelen volt fehérbőrűeknek névsora, hízeltől jeltől szavakkal bőven ellátva, verskebe foglalva. A szegény indiánokról, a főnépéről, szó sem volt. Ugyanezen este „Fandango“ s volt egy szin alatt, de ott a nézők gyéren voltak jelen, a táncosnők még gyérebben. Hanem a kártya-, koczka-, lotteria-asztalok körül a nép szufolva volt. Két három koczkaasztal gazdája ugylátszott, a gyermekekre számított s nem csodálódott, mert tanítványok nem hiányoztak ezen elemi iskolában. A gyermekek egész nap s szintén éjjel úgy leptek azon koczka-asztalok, vásárlási kapott ezüst pénzcsékek-jöket markukban szorongatva, ujjak között morzsolgatva, mint a legyek az édes mérges papirt. Még a 21 német mér földnyire eső Minatitlanból is voltak Catemacóban egy egyesült-amerikai társaságon egy mexikóival „Monti“-bankjokkal szerencsét kísértezők, kiknek hon is rendes üzletök a pénzre-kártyázás, vagy jobban mondva, a „Monti“-bankadás. Ők a szállodának naponként 25 dollárjával kibérelt egyik szobájában minden nap adtak bankot, virrasztottak, álmatlankodtak, s utóbb is vesztéssel tértek vissza Minatitlanba. — Szállásért (azaz éjjelre a közös nagy teremben a nyolcz tábori ágy közül egyért) és tápszásért egy napra vettek 2 dollárt. Semmiféle butor, még mosdószék sem volt számukra. Az asztal meglehetősen jó volt, az ételtek tiszta mexikói modorban voltak készítve, melyek között kettő különös volt; az egyik foghagymával s mazsolával duggatott marhahépcsenye; a másik nagy vörös paprika hüvelyek, valami vágott hús, foghagyma, mazsola, kenyér, tojás s nem tudom még mi más keverékkel töltve, tojásba s lisztbe burkolva, kirántva és ezukorral behintve. Higgyék el önök, inkább ettem volna kecskeméti szármát vagy kolozsvári káposztát.

Engedjék meg önök, hogy mielőtt Catemacót elhagynám, annak helyzetéről szóljak röviden. Ezen kétezernyi (?) nagyobb részint indián népesített falu, fekszik a Catemaco tó északi partján annak kiömlésénél, az 1/4 német mér földnyit távban északra környező, czukorsüveg alakú hegyektől a tóig terjedő lejtőslaplyon. A házak — öt hat cseréppel fedett köépiletet kivéve — indián modorban épített házacskák és viskók. Ami az utas figyelmét itt leginkább magára vonja, a föld, melyen a falu fekszik. Ez sem föld, sem kő, hanem ugylátszik lávareteg. Kinézésére nézve fekete föld, de csaknem oly kemény, mint a homokkő s a vizet magába nem igen veszi; sárrá egyáltalában nem válik. Ez számtalan, 1/2—3 hüvelyknyi vastag rétegekben fekszik, mely rétegek a legnagyobb pontossággal követik a föld eredeti színtét. Ezen rétegek némelyike mintha finom sűrű porból volna összeállva, másik ikrás fekete-földből; a harmadik pedig durva fővony réteg. Ezen rétegeket a lakosok felejtik, tetszésük szerinti darabokra tördelik s belőle falakat raknak, sőt lépcsőket csinálnak. Az ebből készült falakat, még bevalólatlan sem porlasztja az eső és idő. Ezen rétegek egészen a tóba bemennek. A tó szélén nagy darab (1/2—20 mázsa) köveket láttam a földön s részint a földbe temetődve, melyek — ugylátszik — szintén a tűzokáló-hegyből kikökött darabok. A főntebb említett lávaretegből por sarat soha nem csinál, sőt az még nedvesen se piszkolja a fehérruhát. Ezért a tóban mosó asszonyok ruháikat száradni csak a kopár földre tergetik.

Catemaco levegője egészséges, légméréslelte kellemes és lágy, bolha,

szunyog a lakosokat nem háborgatja. Ezen Catemaco tónak a vize csinálja azt a szép zuhatagot San Andreashoz közel, melyet a XIII. levelemben le-irtam.

A catemacói „fiesta“-t (ünnepet) illetőleg várakozásomban csalódtam, mert én azt vártam, hogy ott nagy indián összereseglést fogok látni, s azoknak oly sajátos ősi szokásait, miket még eddig nem láttam. Egészen másként ütött ki. Az indiánok az idén igen csekély számmal voltak, minék oka a most itt általános katonafogdosás, mely miatt az indiánok a falukat s városokat kerülik. Hogy kerülik s azelőtt az erdők rejtekeibe bujnak, nem csoda, mert itt a törvény — mint értettem — a katonai szolgálati időt nem szabja meg. Ha valakit egyszer katonává tesznek, az a laktanyában, vagy a csatamezőn hal meg; rokonaihoz, családjához többé vissza nem térhet. Katonának erővel elvisznek minden fegyverfogható (kit megkaphatnak), habár családja kenyérkereső nélkül marad is. A háziszolgák azonban ki vannak véve, azt tartom a szolgatartó jómóduak iránti kedvezésből. A gazdagok elfogatják azt, kinn boszut akarnak állni. Szembetűnő azonban az, hogy katonának leginkább csak a szegény indiánokat fogják s az urfiak honn maradnak. Az itteni szegény indiánok is eldallohatnak: „Mexikóban verbuvalának kötéllé. Megfogják a szegény legényt erővel. A gazdagnak, ha száz van, is, nem bántják. A szegénynek, ha egy van is, elránják.“ Micsoda nevelés-gesülünk az fel, midőn az összefogdosottakat, kötéllé hátra kötött kezekkel szuronyon között hajtják a falukról a hadiszállásokra s ott erős börtönbe zárva tartják őket, mint valami halalos rabokat, szuronyos őrkkel környezve éjjel nappal, míg Vera-Cruzba nem szállítják őket a szabadság és hon-vedelmére.

Catemacóban az indiánoknak semmi ősi szokásai vagy mulatságát nem láttam; még csak ünnepi inget látni is az asszonyokon, ritkaság volt; fejkök pedig virágokkal épen nem volt ékesítve, mint a minatitlanbelieknek szokás. Átalában a catemacói ünnepélyt indián jellemű épen nem volt.

Három napi ott tartózkodásom után visszaindultam magánosan. A „Cerro Grande“-ról épen leereszkedni akartam, midőn iszonyu zápor és égi háború kényszerített egy közellevő indián kunyhóban menedéket keresni. A házigazda nejevel s két gyermekével honn volt s szivesen bebocsátottak. A vihar alatti félórát sem akarva elveszteni, tarisznyámat kinyitottam s ebédelttem. A „pan frances“-ból (mint a mexikóiak a zsenyelt hívják), sonkából és kalácsból a család minden tagját részeltettem, még a Catemacóból hozott főtt angol serbőli is. Amazokat nagy tetszéssel fogadták, de a sertől keserű képet csináltak, mintha mondták volna: ugyan mikép tudnak azok az urak ily rossz italt szeretni. Midőn a dugaszt letartó sodronyokat eltörtem, midőn a dugó pukkanással kiugrott s a sörház az üvegéből futott, a családot néma álmélkodás szállta meg, mit a házigazda — az először kiüldülő — azon kérdéssel szakita félbe: mikép bírtak azon üvegbe többet tenni mint bele fért? Az evés alatt volt időm a kunyhóban szétnézni, s ott ezeket láttam: A kaliba — melynek oldala földbe duggatott dorongokból állott tapasz nélkül — 8 láb hosszú és 8 láb széles volt, s pálmalevél teteje egy oszlopon állott, tengerivel ültetett mintegy két holdnyi irtozt földön. A padlócsokan volt mult termésük. A szobában ágy nem volt, hanem a fal mellett leterített gyékény látszott szolgálai ágyul az egész családnak. Ezen ült a nő és két éves lányja, maguk természetete gyapობól, ügyetlen módon igen durva, egyenetlen fonalat fonva; azon feküdt egy alvó kis gyermek, kinek már utódja is mutatkozott. A gazda a gyékény hosszában fektetett egy szál deszkát henyelt; én a kunyhó közepén egy tuskón kuozorogtam. Egyik sarokban voltak főzészközök, u. m. egy mázatlan, durva érpáczk főzésre, és egy fázékdarab lábosul vagy serpenyűül szolgáló, mint a szükség kívánja; egy másik sarokban földbe vert három águ ezöveken állott a nagyszájú vizes-korsó; az ajtóhoz közel a földön volt a tűzhely néhány szunnyadozó parázsantal, mutavta, hogy a család meleg éltel rége evett és hamarjában nem eszedt. A kunyhóban se szék, se asztal, se egyéb ruha nem volt látható azonkívül, mi rajtok volt (s az sem sok volt, mert fél meztelenek voltak). Az esőzápor elől a kunyhóba menekültek minden barmaik, és ezek voltak: egy malacz, egy árva pulykácska, egy egy feleségű kakas, két galamb, három sovány kutya s egy macska. Így, még csak lovannak kellett bejönni (ha befért volna) s a Noe bárkája kicsinyben képesítve volt volna. Eső után a szegénységét nem érző családtól bucsut vettem, s a meredek oldalokon sikos úton kezdetm lecsúszni, mi néhol — hol a keskeny ösvény mellett nyaktöréssel fenyegető iszonyu mélység tátongott — nem volt veszély nélkül. De a hegyről le és Minatitlanba szerencsésen érkeztem.

(Vége következik.)

Egyveleg.

b. — (Legújabb adoma.) Romában két pápai katona koresmai czivódás közt egy francia katonát megsebesített. A tettesek közül a francziák az egyiket elfogták. A másik elfogatása végett pedig Goyon tábornok a római hadügyminisztert kereste meg. A francia rendőrség azonban ezalatt már elfogta a kérdéses egyént. Most ismét irt Goyon, a római hadügyminisztérnek, Merode urnak, miszerint ő helytelenül vélte, hogy a kérdéses egyén kisiklék a francia rendőrség kezéből. Erre Merode egy udvarias levelet irt vissza, többek közt e szavakat is oda nyuava: „En soha sem kételkedtem a francia rendőrség ügyességében, mely XVI-ik Lajost, VI-ik és VII-ik Piuust, sőt két ízben Lajos Napoleont is elfogta.“

b. — (Ez is felelet.) Egy európai utazó Braziliában egy vad indiántól kérdé, hogy miért gyűlölik úgy az indiánok az európaiakat, miért nem élnek velük békés egyetértésben? „Az lehetetlen, felelt az indián, mert mi nem szeretjük a sósat, az európaiak pedig igen sós a hús.“

TÁRHÁZ.

Adatok Petőfi halálához.

XXIV. Válasz a „Nefejejs“ XX. számú névtelen levelére.

Zsombor (Erdély), dec. 27. 1860.

A Vasárnapi Ujság f. évi 52. számában megjelent s Petőfi által XX. számú névtelen, (mely a „Nefejejs“ után közöltetett) levélre, azon megjegyzésem van, hogy azon ur, ki valaha deszkaáruló székelyt látott a zilahi piacon, az ugyanott a tridenti conciliumot is láthatta vörös nadrágban táncolni, de Erdély térképére nem sokat gondolt.

Sombory József.

XXV. Válasz Boér Antal XIX. számú levelére.

Nagybánya, dec. 28. 1860.

A Vasárnapi Ujság 52. számában Boér Antalnak tíz éves dolgokról szóló XIX. számú levele igen meglepett akkor, midőn ő illetéktelenül nevemet a nyilvánosság terére állította, annyival is inkább, mivel a Petőfi felől puhatalodást, ezen lap több hasábján olvasva, biztos adat birtokában önként nyilatkozhat volna, szerkesztői csillagzat nélkül is. Azonban urambátyám félrebróttal alapuló levelére most és mindenkorra határozottan nyilvánítom, hogy Petőfiről jelenben — ha tudnék is — semmi bizonyosat nem tudok. *) — A már 1850-ben nem „kedélyes kis menyecske.“

XXVI. Lauka Gusztáv levele.

Nagyvárad, dec. 31. 1860.

Felesleg említenem, hogy én is résztvevő figyelemmel kísérem a leveleket, melyek Petőfi Sándor életbenléte s halála mellett irattak. — P. Szathmáry Károly barátom levelében több eszmét találok, melyeket tökéletesen osztok, s minthogy ő egészen új oldalról buvárokodik ez országos érdekű titokban, alkalmat veszek én is magamnak, lélektani elméleteimet előadni. Megvallom, én az eddigi levelekben sokkal több elfogadható adatot találtam az erdélyi hadjárat történetéhez, mint Petőfi Sándor életbenléte kérdésében.

Petőfi Sándor külső és benső élete nyitott könyvként állott előttem. Hét éven keresztül egy körben éltam és mozogtam vele. Pár pontot magánéletéből csak azért kell felemlítenem, hogy elmékedéseimet némileg motiváljam.

Petőfi azon időben, midőn Juliát eljegyzé, Erdődön szerény lakómat választva szállásul, hat napot társaságomban töltött, a midőn meggyőződtem: hogy választottját a hazán túl mindenekfelett szerette. Pár héttel az átkos csata előtt, midőn Bemhez iratokkal vittem, szintén találkoztam Petőfival, s ismételve meggyőződhetem, miként a már az időbeni férj és nő közötti viszony, a legbensőbb szeretet kapcsolatát összetartva, legkisebbet sem változott.

Ti tudjátok, mi volt Petőfinek a haza (bálvány), de többen tudjuk azt is, hogy a haza után családletében találta minden boldogságát.

Petőfi haláláról a segésvári csata után rögtön hallottam, a hírek azonban hitel csak akkor adhatók, midőn a legszomorubbab — Erdődön, szeptemberben történt találkozásunkkor — gyászoló neje zokogva elbeszélte. Én is azok közé tartozom, kik Petőfi neje kérelmére három héten keresztül keresték. Bekalandoztam Erdély egy részét, Kóvár vidékét, Szathmár-, Bereg- s Ugocsa megye azon helyeit, hol legtöbb menekült megfordult s tartózkodott. Beszéltem emberekkel, kik állítják, hogy vele találkoztak; szememmel olvastam a szathmári hegy alatti „Beeski-ház“ című korcsmában ilyen feliratot az ajtón:

„Ma éjjel itt halt Petőfi Sándor.“ de kereséseim közben meggyőződhetem, hogy a személyugyanazonosítást, sok semmirevalók hasonlóságából tették, hogy szivesebben elszállásoltassanak s megvendégtessenek, sok jó lelkűek kegyeletből, vagy erkölcsi szánakból azért: hogy a tisztelt s szeretett költőt többen kerve, feltalálhassák.

Petőfi Sándornak két ideje volt: házaja és szerelme. Hitem: hogy ő az elsőrt elvérzett. Ha életben maradt volna, bujdokolt volna: ezer halál ellenére is felmutatta volna magánszeretett neje másodszülöttjét vagy azután. — Lesztek többen, kik e tértől kételkedni fogtok! — Erre én igénytelenül csak annyit jegyez meg, hogy én, ki Petőfi szerelmét ismertem, kedélyét és lelkületét is, a történet után csak szellemét keresem, s azt műveiben fel is találok.

Lauka Gusztáv.

XXVII. Lengyel József második levele.

Gobóczi Károly és Thaly Kálmán előadásának megigazítása, I. V. U. 1860. 47. és 49. sz.

Székely-Keresztur, dec. 10. 1860.

Első levelém megjelenése óta, mely, igazat szólva, csakis a Vasárnapi Ujság szerkesztőjének tudomására volt írva **, többen nyilatkoztak a Petőfi

*) Sajnáljuk, hogy e szavakra ismét egy szerkesztői „csillagzatba“ vagyunk kénytelenek fogózkodni. Az a „ha tudnék is“ — semmi bizonyosat nem tudok! — nem eléggé határozott beszéd. Bocsánatot kérünk, ha kutató, vallató eljárásunkban, csupán az igazság kiderítését tartván szemünk előtt, megvárjuk mindenkitől, a kinek neve a hazai érdekű tárgyba vegyül, hogy nyíltan valjón be, a mit tud, de azt is, a mit nem tud. Az egész magyar közönség köszönettel veendő az őszinte tanuskodást. Szek.

**) Mi ama levél közlését már csak azért sem késleltethettük, mert nemcsak akkor, de most is, annyi különböző részlet hallása után, azt hisszük, hogy a Petőfi halálára vonatkozó adatok között Lengyel J. ur levele volt a legbiztosabb adatokkal bíró, egyszerű, értelmes előadású közlemény. Későbbi idők gyakran fogják idézni forrásul. — Szek.

elestére vonatkozó ügyben. — Egy részének hűtlenségét felderítették mások. Nekem némi átalános észrevételek mellett két levélre vannak megjegyzéseim. Egyik (a VI. számú) Gobóczi Károly, másik (a XI. számú) Thaly Kálmán levele. — Az első levél hallomás utáni azon állítását kell megingatnom, mintha Petőfi Nagy-Selyken tul, tehát Szeben felé, esett volna el.

Gobóczi ur, a mint közleményéből kivonom, nem e bérczes hon fia. — Állítását csak hallomásra alapítja. Kísértsük meg az állítás hitelességét.

Hogy egymást jobban megérthessük, kérem kell Gobóczi urat, hogy terjeszse maga elé Erdély térképét. Keresse fel benne Segesvárt. Ezzel szemben megtalálja Ujszékely községét, hol Bem tábornoknak 1849. július 30-án főhadiszállása volt. E két helység közti tér valamivel több 2 mérföldnél. Ujszékelyen alól mintegy fél mérföldnyire e Küküllő-völgybe mind balról, mind jobbról majdnem egymással szemben egy-egy völgy nyílik. A balról való meg Szász-Kéz, Szász-Keresztur és Kóhalomnak. A jobbról való Sárd, M.-Zsákod, Vécze, Székely-Szállásán át, a marosvásárhelyi utba. Ezen két völgyön kívül egyetlen völgy sincs Segesvárig, mely e völgykatonából kiszolgáljon, mert a sárpataki és buni rövid völgyületek csak a falukba vezetnek mind bal, mind jobb oldalon, de ott meredek, majdnem járhatlan hegyekbe végződnek.

Már most, ha bárki is Segesvárról üldözött, futni kénytelen, s feltéve, hogy az Bem seregének balszárnyán a hegyoldalon áll, az bizonyosan a balról fedező erőt fogja választani, melyen át Szász-Keresztur, Kóhalom vidékébe jut. — Igen, de az öreg ur gondoskodott volt arról, hogy a kóhalmi völgyön át meg ne kerültessek, mert azon oldalt még az előtti nap Endes József dandára által fedeztetve, hol ezen dandár az arra felé menekült nehány honvédet fel is vette volt. Ha tehát Petőfi is erre tart, bizonyosan ezen dandárhoz kerül vala. De feltéve, hogy ezen, még csata napja után is azon helyen álló dandárt elkerülte, s más uton csapott le Nagy-Selyk felé, kérem megnézni a térképet, vajjon van-e ebben időbeli lehetőség?

Második menekülési út lehetett volna jobbra. Itt, mint nevékről is látszik, a falvak nem valának ellenségesek, mit az is tanúsít, hogy e völgyet nem fedeztetette Bem. — Feltehetjük tehát Petőfiről, hogy ha erre felé kell vala menekülést keresnie, képes lett volna magát annyira tájékozni, hogy Marosvásárhelyig juthasson, annál inkább, mert ez irányban semminemű ellenséges üldözés nem történt.

A harmadik menekülési út egyenesen ut felénk. Ha eddig juthat vala. Bem szállását bizonyosan felkereste volna, de én itt őt nem látam, ámbár én egész éjen át Bem mellett voltam. Magam kötöttem be jobb szomszárjának régi sábját, és segítettem fel egyfelől aug. 1-én, reggel 4 órakor, azon szerkérre, melyen Vásárhelyig ment.

A kozákok ez éjen e község végeig portyáztak; nálunk, a táborokart kivéve, semmi katonaság, még előrs sem vala. Mi mindnyájan féltünk, csak Bem nem: felette csillaga örködött.

Legvégső menekülési útja Petőfiének lehetett volna Segesváron át, a 18 ezret meghaladott ellenséges seregen keresztül. Itt már kérem kell Gobóczi urat, hogy vegye elő Kálnoki Sándor ur levelét. Ebből és a többi közleményekből is láthatja, hogy aug. 2-án már utban volt Bem serege Marosvásárhelyről Szeben alá. Marosvásárhelyről Nagy-Selyk környéke, ugylátszik, az öregnek alig két napi hadutájba került. Ezek szerint azon huszárak „tegnap-előtti“, kik Gobóczi urnak Petőfi sábját mutaták, aug. 1-ső napjára esnek. Hogy pedig valaki akár a kóhalmi oldalról, akár Segesváron át mindenütt ellenséges falvak és tömegekkel át július 31-én, délután 6 órátkor fogva, aug. 1-én, sőt 2-ik napjára is, egy, majdnem 10–12 mérföldnyi tért áthatolhasson, kivált ha helyismerettel sem bírt, ez szerintem lehetetlen. Másfelől: ki Petőfi jut. 31-én látta, tanusíthatja, hogy őt öltözte — kalapját leszámítom — mint katonát ki nem tűntethető, annál inkább, mert én nála ez nap még oldalfegyvert sem láttam. — A mi végre a szászok általi meggyilkolását illeti, ezen helyen, a mennyire gyenge szavam ér, a szász nemzett igazolására mondhatom, hogy a segésvári e miatti exekutió után én ilyesmiről sohasem hallottam.

Itt alkalmat kell vennem, a Kálnoki Sándor ur levelében látott egyadat felett is megütközésemet nyilvánítanom. Kálnoki ur értesítésében azt mondja, hogy hadsegédét nem Petőfi, hanem Gál Sándornak mutatta volna be. Vagy több Gál Sándor is vala, de Gál Sándor ezredes bajoson lehetett, mert Gál ezredes azon időben Vásárhelyt nem lehetett, mivel ő épen azon időtáját vette fel Málnásról visszavonultában az Endes József dandárát, s jóval később hajtá végre azon visszavonulást, Magyaros felé Abafájánál a Maros-gázlóján át, a Marosvásárhelyt bennlevő orosz hadsereg hátamegett, mit még bajtársai is mesterinek neveztek. — Itt is hihető, vagy adat, vagy személybeli tévedés kell, hogy legyen.

De áttérek Thaly K. ur előadására.

(Folyt. következik.)

Vegyes hírek.

b. — (Az idei farsang csak 32 napig tart) s e században ennél még csak két rövidebb fordul elő. Ellenben e század leghosszabb farsangja 1886-ban leend, mely is 62 napig tart s jövedőlik, hogy akkor minden leány férjhez menend; — tehát csak még egy kis türelem, 25 év nem a világ! a ki eddig várt, már csak addig is elvárhat.

b. — (Honvédkönyv alakként Ungvárt) az ottani értelmiségből, az 1848–49-ik csatákban mégsérült harcászok segélyezésére.

Vasárnapi Ujság 3-ik számához 1861.

Irodalom és művészet.

+ A magyar Akadémia történelmi bizottmánya által kiadott „Magyar történelmi emlékek“ című munkának kilencedik kötete megjelent. Verancsics Antal összes munkáinak jelen hatodik kötete, a nagy hírű tudós és államférfi egyes leveleinek első részét foglalja magában. E leveleket jeles és nagyszorgalmu történettudósunk Szalay László teszi közzé, azon rendben, melyben maga Verancsics gyűjté azokat össze, kiadás végett.

+ (Jókai „Szegény gazdagok“) című négy kötetes regényének utolsó kötete is megjelent. E kötetben szerezőnek „Az utolsó budai basa“ című történelmi elbeszélése is bennfoglaltatik. Az egész munka ára 4 ft.

+ (Fáy András „Hulló virágok“) című munkája megjelent. Tartalma „A mátrai vadászat“; „Az idő-jós“; „A régi szerelem nem avul el“ című vigjátékok; továbbá: „A világ és barátai“ című beszély; „Reketyészi Borgay Kálmán utazása a vilég egyik feloldalán“ és „A szép Katinka“ beszély. — A 323 lapra terjedő könyv a hon lelkes leányainak van ajánlva, s a köztisztelőben álló érdemű szerző következő szavakkal nyitja meg: „Zajos kitüntetésekhez sem vágyam, sem érdemem, sem szerencsém nem volt; de részesültem csekély fáradsáimért azon szebb jutalmazásokban, miket lelkes honfiak és leányok meleg rokonszerve és szives méltatása nyujtanak a híven fáradozott honfitársnak. Ezek közt különösebben ti, hazám lelkes leányai, voltak azok, kik két ízben adtákok jelét irántami kegyeteknek, s borostyán-koszorúval tiszteltétek meg az aggastyán bajnokot, nem ugyan homlokát, de szívét illetővel, mely honáért dobogott untalan. Fogadjátok hálámul azért, késő őszöm „hulló virágait“, melyek nemsokára síromra fognak hullani, s legyetek meggyőződve afelől, hogy oda is magam-mal viendem kedves emlékteket.“ Kell-e ennél szebb ajánlás?

+ A sok gondnal szerkesztett „Budapesti Szemléből“ ismét egy füzet, a 37-ik jelent meg. Jeles tartalmát a következő cikkek képezik: „Béldi Pál és a bujdosók“ történelmi korrajz, Szilágyi Sándortól; „Olaszország újabb története“, Reichlin után J. F.; „A közép-kori építészet“ (első közl.). Henszlmann Imrétől; „Magyarország és Erdély 1848. előtti alkotmánya“, (első közl.) Wenzel Gusztávtól. Ez érdekes cikkeket a szokott „Irodalmi szemle“ zárja be.

+ Kolozsvárott megjelent: „Az erdélyi nemzeti fejedelmek életrajza.“ Képmagyarázatul írta Zilahy Károly. Ez az első munka, melyben az erdélyi fejedelmek életrajzi anyagát egybe foglalták. A tehetséges fiatal szerző tehát kétségkívül jó szolgálatot tett irodalmunknak, a midőn a jelen művet közrebocsátotta.

+ (Magyar földrajzi munka.) Osterlamm Károlynál a jövő hónapban „A magyar királyság földrajza“ fog megjelenni Batizfalvi István tanártól. Elfűzetheti rá 40 krjával. Ez is oly munka, melyre iskoláinkban jelenleg nagy szükség van.

+ (Edeí Illés Pál legújabb népszerű munkája) épen most jelent meg: „Magyar fénygolyó a nősülésre, azaz: eredeti értekezés a ritkán nősülés okairól és szüntetéséről.“ E mű pályázott a „Sz. Híradó“ által 1859-ben e tárgyra kitűzött jutalomra. A szerző egy előszó és bevezetés után fejtegeti a ritkán nősülésnek fizikai, gazdasági, erkölcsi és politikai okait; azután egy külön fejezetben javaslatokat tesz a kérdéses baj megszüntetése és gátolása iránt. Majd egy külön fejezetet szentel a nőtlenység jellemzésének s végül egy berekesztő cikket után, a fölvetett kérdésre vonatkozó nehány verssel fejezi be munkáját. — Tagadhatatlan, hogy napjainkban a nősülés iránt ifjaknál jó része idegességgel viseltetik. Ez baj, minek orvoslását többféle érdekeink követelik. Azért minden e nemben irt munkát örömmel kell üdvözölnünk. Ohajjuk, hogy a jelen könyvet ifjaknál közöl minél többen elolvassák; s annál inkább siessenek vele, mert rövid a farsang!

+ (Új költemény-fűzér.) Debreczenben Telegi K. Lajos bizományában megjelent: „Száz darab költemény.“ Oláh Károlytól. A 239 lapnyi könyv kiállításra igen díszes. Itt-ott olvasgattunk belőle, s arról győződünk meg, hogy nem mind arany, a mi fénylik.

+ (Említetjük, hogy Mosonyi M.) egy magyar operát szándékozik írni. E hírünkhez kiegészítésül még azt adhatjuk, hogy az opera szövegét Fekete Mihály, a „Korunk“ szerkesztője írta, Vörösmarty „Szép Ilonka“ című balladája után.

+ (A „Szózat“) héber nyelvre is le van fordítva. Mint a „Magyar izraelitából“ értesülünk, a sikerült áttétel Fischer Károly ó-budai izr. titkár érdeme. A fordítmány a Poroszország Lyck városában megjelenő „Hammagid“ héber szövegű politikai lapban fog napvilágot látni.

+ Lampel Róbert „A magyar törvénygyűlések szob-kiadása“ című vállalatot indított meg. Az első kötet most jelent meg s tartalmazza az 1847-6-ik országgyűlési törvénygyűlést s függelékül az erdélyországi unio szentesítését. Ára csak 30 kr.

+ (Új magyar lap a vidéken.) Szatmárról írják, hogy ott egy magyar hetilap van tervben, melynek szerkesztője Ábrai Károly, ismert beszélyíró lenne.

+ (Szerb humorisztikus lap.) Ujvidéken Keszerics Károly és Rajkovic György szerb humorisztikus lapot szándékoznak kiadni.

+ (Az „Egri Ertesítő“) szerkesztőt cserélt. Montedogoi Albert Ferencz, tudományos elfoglaltatása miatt, a lap vezetésétől visszalépővén, azt Daniélik József ideiglenes szerkesztőre bízta. A lap programja a régi marad.

Vas. Ujs. 3. sz. — 1861.

+ (A „Pesti Hírnök“ kiadását) dr. Szabó Alajos Werfer Károlyról Emich Gusztávra ruházta át, s nehány nap óta már ez utóbinnál jelenik meg. Valami kellemetlen összeütközés történt a lap vezetői s nyomója között.

b. — (Száz lap Pesten.) Francisci János ur, volt os. kir. helyt. tan. Pesten egy szláv lapot akar megindítani.

+ (A „Magyar Izraelita“) című, s izraelita hazánkfiainak szánt új lap is megindult. Szerkeszti dr. Rokonstein Lipót rabbi. A lap tartalma általában magyaros eszellel; bár nyelve is olyan volna.

+ (Erkel „Bánk bán“) című új operájában, mely valószínűleg rövid idő múlva szíre kerülend, a czimbalmot is alkalmazta. Ez eddig az első opera, melyben a czimbalom, ez eredeti magyar hangszer is helyet nyert.

+ (Kern Ede Brassóban) értesíti a közönséget, hogy „Az utolsó cza-porog“ című, általa fordított orosz történelmi regény, mely az ő hibája nélkül mindeddig meg nem jelenhetett, még e hó végére okvetlen megjeleneud. Addig is folyvást fogadtatnak el előfizetők, közönséges példányokra 1 ft., díszpéldányokra 1 ft. 40 krjával. A fordító figyelmezteti a közönséget, hogy a fennebbi mű tisztá jövedelme a magyar Akadémia palotájára van ajánlva.

Egyház és iskola.

+ (Rottenbiller pesti főpolgármester) bizottmányt nevezett ki annak eszközlésére, hogy a pesti főreáltanoda rögtön, vagy legfőlebb a jövő félév kezdetével, mint szláv magyar tanintézet működjék.

— (Adjuk meg a tanítóknak, a mi őket illeti.) Nagy-Abony, jan. 11. Lehetlen érintetlenül hagyni az abonyi népiskoláztatást a rom. katholikuskoknál. Abonyban mind a 4 népiskola be van zárva. Ketteje azért, mert az illetők fűtőszálmáról sem gondoskodtak, másik ketteje pedig azért, mert ez osztályok tanítói nem fizetettek. Miután helytartóságilag elrendeltetett ez-előt egy pár évvel, hogy a tanító díj mind a 4 adómen szerint kivetendő és egyszersmind behajtandó, természetesen a közbirtokos urak mindent felhasználnak, magukat e tárgyban adómentesíthetni, miután ők, a birtokarányos fizetésnél fogva magukat találva érzik! — De uraim, ez így igazságos!

Ha fizethet azon szegény paraszt, kinek egy gyermeke sem jár iskolába, miért ne fizetne a birtokos is?! — Fennakadt tehát a tanítás nálunk részben a városi bíróság erélytelensége, részben pedig az uradalom részvétlensége, illetőleg hazafiai kötelességének nem teljesítése miatt! — Mi nem hisszük, hogy az abonyi uradalom azzal állna elő, hogy az már dotálta tanítóit; hogy ezen állítást mind négy tanítóra kiterjedtetnek lenni vélné vagy plane lettek erősíteni?! mert azon kérdéses dotatiót ő a kántornak (ki két iskolát lát el) adá, míg az ujjabban állapított felsőbb osztály tanítóknak semmit nem dotált, sőt a kántor egyik segédtanítójának földjét megengedé a város által eldonáltatni, azaz visszavétetni! — A két felsőbb osztály tanító tehát semmi dotatióban nem részesítettet azont két évi nyomoron kívül, míg a közbirtokos urak akaratoskodása, hazafiatlansága, és a városi bíróságnak erélytelensége (melynélfogva mitsem gondolt és gondol a kérdéses két tanító fizetésének behajtására) nekik okozott. — Továbbá azt sem hisszük, hogy az abonyi uradalom az okból tagadná meg filléreit e szent céltól, mivel a kérdéses két nagyobb osztály tanító állás, előzőtt mintegy 5–4 évvel a helytartóságtól rendeltetett el! — Ne nézzük azt uraim ez ügynél, kitől jött a rendelet, hanem mi célra jött. — Van-e üdvösebb valami szellemi, ugy anyagi érdekeink előmozdítására a népelelet sz. ügyénél?! Hazafiai kötelessége mindeneknek, tehetsége szerint ez ügyet előmozdítani. Abonynak a leg-életbő szüksége volt 4, sőt 5–6 tanítóra már akkor, midőn a kérdéses két újabb osztály egy vagy talán másfél évnyi idő-különbséggel egymástól, megállapított. — Ne nevetessük ki tehát magunkat oly eszmék miatt, melyekről könnyen — talán még barbároknak is nevezhetnének bennünket, p. o. ha mondanók: „Megelégszünk mi a régi tanítókkal is“ (két tanítóval t. i.). Abonynak közel 700 iskolaköteles gyermeke van, tehát megfelelő-e ennek két tanító?! Nem biz, annak, 4 sem becslétesen. — Lovassy Sándor.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

— (Pályakérdés.) Az országos Magyar Gazdasági Egyesület az egyszerű számvetésre következő pályakérdést tűz ki: „Készítsessék fejezetek és rovatokba beosztott mintával utasítás oly egyszerű számvetés, mely kisebb nagyobb gazdaságokra alkalmazható; — melyből kitűnjék folytonosan a birtok termelési, tenyésztési, gazdasági, gyáripari, építkezési, pincesz- és leltári stb. állapotának mivolta, s egyszersmind a külön ágazatokként befordított forgó pénzüsszeg és eredményezett jövedelem; — terjesztessék ki az utasítás ezen számvetés számvetési szigorúsására is, magától értetvén, hogy a rokon fogalmak összehasonlódók, s az egyes tételeket igazoló okiratok lehetőségig egyszerűsítendők.“ Díj: 50 darab arany. A pályairatok a szokott mód szerint idegen kézzel írva, a szerző nevét rejtő jellegű levelekkel az alulirt titoknok hiatalhoz czimezve küldessenek be. A pályairatok beküldésére a vég-nak határidő: 1861. szeptember hó utolsó napja. A díjazott munka: a szerző tulajdonára marad. Kelt Pesten 1861. január 12. — Az orsz. Magyar Gazd. Egyesület igazg. választmánya meghagyásából: Morócz István, egyesületi titkár.

b. — (A bécsi dívatrusok) a magyar női fejékeket Párisból rendelik meg — mivel onnét, még az agió mellett is, olcsóbban kapják, mint ha Pesten csináltatnák. Ez ugyan nem nagy bók a magyar kézművességnek.

b. — (Nőruha-szabási iskola.) D. K. -ben írja Gusztávi Sándor H. Hadházi, miszerint 6 egy iskolát igyekeztünk föllátni, hogy azon nő, ki nem tartja rangján alulnak, rózsaujai közé rajzont és vonalozót fogni, csekély díj mellett s igen rövid idő alatt, bevezeti a női ruhazabás minden titkaiba. Ohajtuk, hogy minél több tanítványa akadjon.

b. — (Az alsó-szabolcsi tiszaszabályozási-társulat) e hó 21-én Debreczenben közgyűlést tartand, melyre minden érdekelt meghívatik.

Közintézetek, egyletek

— (Magyar Akadémia.) Latinovics Móricz Piskolton, Bihar megyében, ipa néha Geöcz László m. k. udv. kamarai tanácsos ur változtatott könyvtára egy részét, 219 munkát, a magyar Akadémia könyvtárának ajánlotta fel, mely nagy becsű hazafii áldozatért az Akadémia az összes haza színe előtt rója le szives hálját. Kelt Pesten, jan. 12. 1861. — Toldy Ferencz, titkoknok.

— (Földhívd.) A magyar Akadémia hazafiai bizalmal hívja fel a régi magyar könyvek ismerőit és olyak birtokosait a két hazában, méltóztatnának azon esetben, ha Apáczai Csere Jánosnak „Magyar logikákat” cím alatt Bud Péter által felhozott munkájáról tudomásuk volna, hollétéről az Akademiát tudósítani. Az átengedni kész birtokostól öt aranyalváltaték meg a példány; ha pedig az meg nem válnék tőle, annak lemásolás végett kölcsön-beküldése kéri. — Toldy Ferencz, titkoknok.

+ (A pesti műegylet alapszabályait) némi módosításokkal a cs. k. belügyminiszter okt. 27-én, tehát akkor erősít meg, midőn már a magyar ügyekhez semmi köze sem volt, az okt. 20-iki diploma következtében. Miután ezen alapszabályok a német rendszer nyomása alatt keletkeztek, a műegylet igazgató választmányok közelebb tartott ülésében elhatározták, hogy a régi alapon új alapszabályok dolgoztassanak ki, s e végből bizottságot neveztek ki.

+ (A nemzeti színház igazgatósága), mint tudva van, nem tartotta köteleességének, nyilvánosan számot adni a közönségnek színházunk ügyeiről. Tavaly, vagy két éve történt ugyan ilyes ígéret, de a dolog csakis az ígéretnél maradt. Miután a színház sem maradhat örökké a jelen nyomozott állapotban, reméljük, hogy akörül mielőbb czélzzerű intézkedések fognak tetetni; e végből pedig szükséges, hogy a journalistika a baj orvoslását könyvnyitói indítványokat, javaslatokat tegyen, a mi ismét a színház állapotának pontos ismeretét teszi szükségessé; ezt pedig csak úgy szereshetjük meg, ha az igazgatóság a színház ügyeiről lehetőleg részletes és pontos kimutatást tesz közzé. Azért a „P. Naplóval” mi is számadást sürgetünk.

+ (Az írói segélypénztár ügyében) gr. Károlyi Istvánnál e hó 13-án este tanácskozást tartottak, melyben résztvettek: Arany, Csengery, báró Eötvös József, gr. Károlyi György, b. Kemény Zsigmond, Lukács Móricz, Pompéry János, Toldy Ferencz, Tóth Lőrincz és Török János. A tanácskozási tárgyat a tervezett egyet alapszabályai képezék.

+ (Gr. Teleki László) f. hó 12-én a „Nemzeti kör” tagjai sorába iktattattak, a választmány zajos eljenzése közt. Ezen egyet tagjainak száma már meghaladja az 1200-at.

+ (Zenedei ünnepély.) A budapesti zenede f. hó 9-én szép ünnepélyt tartott, az ezen intézetnél mult évben megnyitott szavalati osztály első évfordulati napját ülte meg, nagyszámu közönség jelenlétében. Mátray Gábor igazgató nyitá meg ez ünnepélyt, melyben elmondá a szavalati osztály egy évi történetét. Innen tudtuk meg, hogy ez osztálynak jelenleg 21 tagja van. Ugyanő bemutatá az ajándékozások utján keletkezett kis könyvtárat is. Ezután fölváltva szavalmányok és kárdalok következtek, mind hazafias irányban. Énekelte a „Hymnusz” és Prónay-jutalmat nyert két kárdal, s végre a „Szózat”.

— (Magyar Gazdasági Egyesület közgyűlése.) Az orsz. Magyar Gazdasági Egyesület f. é. január 29-kén délelőtti 10 órakor fogja tartani a köztelken számvonó közgyűlést, melyre — valamint a f. é. január 26-kán ugyanakkor a köztelken délelőtti 10 órakor tartandó igazg. választmányi ülésre is a t. cz. egyesületi tagok hazafiai tisztelettel felkéretnek. — Pesten, 1861. január 12. — Elnöki megbízásból: Morócz István, egyt. titkár.

Mi ujság?

+ (Azon bárók és grófok), kik ily rangra 1849. óta emeltettek, mint a „P. L.” értesül, nem fognak külön kir. levelekkel meghívatik az országgyűlésre. (Erre természetesen nem is tarthatnak igényt, mert mágnási rangra emeltetésök nem történt az e tekintetben fennálló magyar törvények értelmében.)

+ (Fontos hírek.) Bécsből parancs érkezett le, hogy a kincstári ló- és gabonaszállítás azonnal megszüntetessék. A m. helytartótanácsot pedig a pesti polgármesteri hivatalhoz azon utasítás jött, hogy magát az okt. 20-iki diplomához tartsa. Az ügyvédség gyakorlata Pest megyében felszabadítottatott.

+ (Pest megye bizottsági közgyűlése) ezutáni nagygyűléseinek tartását minden hónap második hétfőjére határozta.

+ (Mizsei Mari k. a.) fiatal énekesnő, művészi utjából, jelszen Olaszországból visszatérvén, jelenleg fővárosunkban van.

+ (Molnár György) szegedi magyar szinigazgató april 2-án kezd meg magyar előadásait Budán a nyári színpadon.

+ (K. Nagy Benő és Sárvidy Elek) kijelentik, hogy azon hir, mintha a Debreczenben közelebb megjelent „Alföldi Mórió” című naptárt ők szerkesztették volna, teljesen alaptalan; nyilatkozók a mondott naptár névtelen szerkesztőjével semmi némi összeköttetésben nincsenek.

+ (A pesti jogászok), dacára annak, hogy a mostani válságos idők miatt igen sokan ellene nyilatkoztak, ez idén is rendeznek egy tánczvizalmat. A rendező, választmány már megalakult.

+ (A Doppler testvérkének) mult vasárnap hangversenyét igen nagy közönség látogatta. Doppler Ferencz az a vizionálásokon azon okajással fogadtuk, hogy vajna ne távoznék többé körünkől. A hangverseny ki vétel nélkül fényesen sikerült. A közreműködők mindegyikének sűrű tapsok- és kihívásokban nyújtott az elismerés koszorúja. Több darabot ismételni kellett. Szerdahelyi a helyett, hogy közkívánatra „az 1848-diki kokárdát” ismételte volna, inkább még két más verset szavalt el Kakas Mártontól, u. m. a „Szegény frakkot” és a „Magyar divatot”.

+ (Doppler Ferencz) kitűnő fuvalaművész hírszerint ujjal felajánlotta tehetségét nemzeti színházunknak. Nem kételkedünk, hogy az igazgatóság sietend az ajánlatot elfogadni.

+ (Két zenészi vezetőesség) készült fővárosunkat februar elején meglátogatni, u. m. Jouchim, kitűnő hegedűművész hazánkfia és Schumann Klára híres zongoraművész.

+ (Előfizetés.) Beszélük, hogy az „Üstökösre” valaki Kossuth-bankjegyekkel fizetett elő. A mi pedig nem járja.

+ (Azon cs. k. pénzügyőrök), kik a nagy-körösi gyászos eseményt ok-talan eljárásukkal előidézték, Heves megyébe szöktek át. A pest megyei hatóság a heves megyeit fölkerde, hogy aszökevényeket, az ellenök eszközöndő vizsgálat végett fogassa el és szolgáltatasa át (ha ugyan onnan megint odább nem illantak.)

+ (A pesti cs. k. törvényszék magyar hivatalnokai) a fő törvényszék elnökehez azon kérelemmel járultak, hogy ez az ország törvényszéknek Pest megye törvényesen választott tisztikarának leendő átadása meg ne tagadtassék; ellenkező esetben, ha t. i. a kérelem nem teljesítették, mindnyájan lemondanak jelen hivatalukról. A folyamodványt nagy számmal írták alá.

+ (A Vajdaság visszatelepítése folytán) onnan számos megrendelés érkezik a pesti nagykereskedőkhöz nemzeti szalagra és kokárdára. Egy pesti czég a „P. L.” szerint csupán Zomborra és Bajára 3000 kokárdát küldött.

+ (A győri volt honvédek) Szilveszter estéjén lakomára gyűlvén ösze-sze, az alkalmal elhatározták a Győr környékén elvezett bajtársaiknak emléket emelni. E czélból négy tagu bizottságot neveztek ki, melynek elnökeül egyhangulag gr. Zichy Ottó volt honvédezedest választották. Az emlékre azonnal aláírást nyitottak, melynek a „Gy. Közöny” szerint igen szép eredménye lön.

+ (A kecskeméti kaszinó) jan. 9-én 150 személyre lakomát rendezett, mely jótékony czéllal volt egybeköve. Ugyanis a vigalom közepett megemlékezőn a nagy-körösi esemény alkalmával elesettek hátramaradt család-jairól, ezek fölszámolása aláírást nyitottak, melynek csakhamar 130 ft gyűjtött összeg lön eredménye.

+ (Miután a magyar gyorsírás), melyre hazánk az alkotmányos élet visszaállításával oly nagy szüksége van, kivált a legközelebbi szomorú emlékü 11 év alatt annyira elhanyagoltot, hogy félhet, miszerint a nem-sokára megnyitandó országgyűlés annak hiányát érzeni: Lukács János ügyvéd s volt orsz. gyorsíró a „P. Naplóban” egy hosszú czikket szentel ez ügynek s sürgetőleg hívja fel rá a közfigyelmet. „Nálunk nem kisebb, de nagyobb mérvben várakozik alkalmazására a gyorsírás, mint külföldön — írja többek közt; — mert mily eredményteljes hordeoróval bíranda a közjóra nézve az, ha hazánk 52 önkormányzati gyűléseinek tanácskozási airoi, a nagy közönség időnkint híven és gyorsan értesülhetne? Országgyűlésen kívül is igen kívánatos tehát a gyorsírás alkalmazása. S ez igen könnyen elérhető, ha hazánk lelkes megyei a kikepezendő egynekből mindenütt egy pár gyorsírót fognak kebelökben alkalmazni. Czikkirő végül reményét fejezi ki, hogy az ezen ügyben 1849-ben megkezdett intézkedés, az alkotmányos életnek támogatására mielőbb be fog fejezteni.

b. — (A Tisza kiöntése.) A felső Tiszán a jégtörés miatt a víz oly magasra növekedett, hogy Karádon fölül a védműveket mindkét oldalon áthágtá s a balparti gát egy, a jobbparti gátakat pedig 3 pontját átszakítá s a felső szabolcsi tiszaszabályozási társulat területén tetemes földet, a Bodrog-közön pedig, a felső mentesített térek nagy részét elborítá. A kár fölszámíthatatlan.

b. — (A kovásznai fürdő számára) hivatalosan orvost keresnek; dija szabad szállás, 400 ft. fizetés és 12 öl fa.

b. — (Szegeden) az elmúlt év alatt született 2088, meghalt 1458 egyén, házassult 379 pár. 1859-ben 200-al több született, minek oka a gyérült házasságokban keresendő.

b. — (Nők emancipációjá.) Prágában egy nő egy ujságszerkesztőhöz levelet intézett, melyben kéri, hogy vegye a nőket lovagias védelme alá. A levélirőnő ugyanis, mint háztulajdonosnő, 1000 forint adóját, minden potlékossal együtt, pontosan fizeti, s még sem választóképes, mivel nő! Tehát, ki a közterhek viselésében oly meglehető résztvesz, ő neki nincs joga, hogy az ő érdeke is képviselő legyen! — Hanem az ő szomszédasszonya még furcsábban van. Az szintén háztulajdonosnő, 800 ft. adót fizet pótlékaival együtt, de mivel nő, nem választóképes; férje, ki hivatalnok, szintén nem az, mert csak 7 ft. 35 kr. adót fizet, és így még 65 kr. adó hiányzik, hogy választóképes legyen. Házmasterük egy földöző szabó levén, 8 ft. 40 kr. keresetét fizet, s joga van minden választásokban résztvenni s részt is vesz, mert igen dicsvágyó egy ember. Igazság-e ez? — Prágában a fekvő birtoknak egy harmada legalább, a nőnem birtokában van, s egy harmadnak nincs joga, hogy érdekei képviselő legyenek! — Még ebből baj lesz!

b. — (A krakói egyetemet) jan. 8-án bezárták, mivel a tanulók kinyilatkoztatták, hogy míg csak tannyelvül a lengyel nyelvet be nem hozzák, nem látogatják az előadásokat.

— (Halálhírek.) Borsodból írják: A Szathmáry-Király-család fűjáról a legszebb remények gazdag bimbója hullott alá, midőn január 3-án éjfélkor a felejtetlen kedves leány, a szeretetre legméltóbb nővér s barátnő, a legműveltebb lelkű s legvallásos keblű valódi hősnő, éltének legszebb fejlesek, 16 éves korában, Szathmáry-Király Ida kisasszony, zavartalanabb örömei honába költözött. — A vigasztalhatlan szülők, bánattelt nagyanya, kedves testvér és rokonzeretű család ezen sok örömet ígérő kincsének, család kertjük fejlődő virágának porhüvelyé január 6-án F.-Zsólezán tartott érzékeny ima, gyászbeszéd és bucsuzót után a könyek záporától kísértetve vitetett a családi sírboltba Bodvára, hol rövid sírbeszéddel adatott át a kora sírnak. — Széled lélek! nekünk, kik ismerünk, bírád szerelmünk, míg valál; s miután nem vagy, az emlékezet édesen keseri érzete örökre keblünkbe vési emlékedet, mert jó valál! Nyugodjál csendesen! — N.

— (Czáfolat Csongrádról.) Csongrád, január 7-én. Midőn a Vasárnapi Ujság f. évi 1-6 számában egy Csongrádról, december 13-áról D. J. álnév alatt közölt azon hibás hirt, mely szerint egy csongrádi „tekinthető izraelita lakos Sváb Jakab” — midőn ez Csongrádon a nép által (?) megyei bizottsági tagul választva a h.-m.-vásárhelyi megyeszervező gyűlésen megjelent, csak azért, mert őt az 1848 törvények nem polgárosították, egynehány felfozalására egyszerűen kitöröltetett — olvasám, kötelességemül érzem nemcsak azért, mivel e hibás közlemény némi árnyat vet Csongrád megye polgárisult s hazáját forró szeretű népeire, de legfőbbben az igazság felderítése tekintetéből ezen az eljárást igazoló felfozalással nyilvánosság terére kilépni.

Igaz ugyan, hogy nevezett Schwab Jakab izraelita a H.-M.-Vásárhelyen m. év december 13-án tartott megyeszervező gyűlésen a megyei bizottsági tagok sorából kitöröltetett, távol legyen azonban tőlünk csak azon gondolat is, miszerint mi izraelita atyánkfia választható vagy nem választható jogát vagy kérdését vitatás alá bocsátottuk valra s e tekintetben a többi megyéktől kivétel akarnék képezni, főképp, mert nem is érezük magunkat jogosultaknak az 1848-ki törvényeken változtatni vagy azokat módosítani és azért is mivel Csongrád megye lakossága az, mely az egyenlőség eszméjéhez ragaszkodik s nem oly elfogult, hogy azon hiedelmek adjon helyet, miszerint az, ki nem magyarul imádkozik és nem magyar szülőkől származik, nem lehet jó hazafi; — sőt felfogta lánglelkű költőnk ezen szavait:

„Mint a fán az ágak az ottolt galyakkal,
„Ugy tartatok össze minden népfajokkal.”

Hogy tehát azon kiskoruság öltönyét lerázzuk magunkról, melylyel a fentebb említett álnévű czikkirő bennünket felruházott — mely czikk itt már is sok vitakozásra szolgáltatott alkalmat — kénytelenek vagyunk ezzel nem kinyilatkoztatni, miszerint nevezett izraelita nem azért töröltetett ki a bizottsági férfiak sorából, mert izraelita, hanem mivel egy bizonyos tett miatt törvényszéki 16 hónap vizsgálati fogságban volt tartóztatva s mint ily tettel vádolt egyént kívánta a felszólalóknak kívül Jeney megyei főügyész úr kitöröltetni, hozzá tevéen: hogy más becületes izraelita megválasztásában senki sem fog e megyében akadályt találni.

Hazánk és az igazság iránti tartozásunkat véltük leróni azzal, hogy épen ott tisztázzuk ki magunkat, hol azzal vádoltatunk, hogy „az ily könynyedén tett nyilatkozat” által sajnos visszahátasakat akarunk előidézni s kinyilatkoztatjuk, miszerint mi egyiránt öleljük mind azon népfajt és nemzetet, mely hazánk boldogításában honfui buzgalommal fáradozik, hogy a fentebbi költő szavai szerint „édes mindnyájké legyen a koszorú.” — Csefalvay R.

— (Nyilatkozat.) A Vasárnapi Ujság f. évi 1-6 számában közölt csongrádi levelet, mely a csongrád megyei életre, de különösen Schwab Jakab izraelitára vonatkozik, hogy én nem irtam, azt e lapok általam igen tisztelt szerkesztője bizonyíthatja. — Csongrád, január 8-án, 1860. — Sebastyén Károly.

* E levél felvilágosult, szabadelmű nézeteit mindenki örömmel fogja olvasni; a valódi tényállás ügyünk barátainak s ellenségeinek egyaránt fog megnyugtatóul szolgálni. — Szerk.

** Bizonyítjuk. — Szerk.

Színházi napló.

Péntek, jan. 11. „A mátrai vadász.” Eredeti vígjáték 3 felv. Irta Fáy András. A köztiszteltetben álló szerző az előadás jóvedelmét ismét a színházi nyugdíjintézetnek engedte át. A magyaros zamatu vígjáték ma is szép hatással adatott. Szigeti, mint természetesen egyéb szerepeiben is, sok eredetiséget fejtett ki. Szathmáryné a zajos tapsok, miket talpraesett játéka diadalt legsikeresebben. Munkácsy-F.-né, Feleki és Lendvai szép játékkukkal nem csekély mérvben növelték az előadás sikerét.

Szombat, jan. 12. A nemzeti színház énekkar-személyezete javára: „Észak csillaga.” Opera 3 felv. Meyerbeertől. Átalános bérlétszűnet volt; tán az az oka, hogy a színház nem télt meg egészen. Kár, hogy e különben kedvelt operát ennyi kihagyással adják, nevezetesen ezáltal a második felvonás végjelene, mely rendesen adva nagyzerű, hatásos lenne, egészen elveszti érdekességét. A hárfát ma zongora helyettesítette. A fegyvergyakorlati jelenet zajos kívánat folytán ismételtetett. A katonamundurba bujt

— (Nyilatkozat.) A Vasárnapi Ujság f. évi 1. számában Munkácsról „egy beregi magyar” aláírással ellátott czikk jelent meg, a jelenlegi munkácsi grófi uradalom fötiszte ellen, melynek szerkesztésével többen engem annál inkább gyanusítanak, mert a mult év 53. számú lap szerkesztői mondanivaló közt, e lap szerkesztője küldeményeimért köszönetet mond. Azonban az igazság és magam érdekében felkérem a t. szerkesztő urat: hogy becses lapjában mielőbb nyilvánítani sziveskedjék, hogy a kérdéses czikket csakugyan nem én irtam. — Munkács, jan. 12. 1861. Lehoczky Tivadár.

+ (A m. Akadémia elnöke) a bécsi magyar technikus ifjusághoz lelkes köszönd levelet intézett, azon Széchenyi-mellszoborért, melyet Izsó hazánkfia által az Akadémia számára készítettett.

+ (Nagy-Váradon) m. hó 29-én Petőfi-lakomát tartottak, melynek tiszta jóvedelme (127 ft 76 kr és egy arany) a Petőfi-szoborra küldetett be a „P. Naplóhoz.”

+ (Győrött a Petőfi-szobor javára) jan. 18-án nagy szavalati, ének- és zenészi Akadémia volt tartandó több hölgy- és férfi műkedvelő közreműködésével, Komáromy Alajos, azelőtt nemzeti színházi tag rendezése mellett. A műsorzat érdekeseen állítottatott össze.

+ (Újabb adakozások a Markó-féle képekre.) Főpappaink dicséretes buzgalommal adakoznak a Markó-féle képeknek Muzeuunk részére leendő megvásárlására. Újabbán e czéla Bartakovics Béla egri érsek 100, Haynald erdélyi püspök 200, Ranolder János veszprémi püspök 100, Simor János győri püspök 100, és Bonnaz Sándor esanádi püspök 30 fot küldte be. — Ezekon kívül Baldácsy Antal 200, Wodianer Albert pedig 50 fot adakoztak.

— (Adakozások.) A mult héten következő adakozások küldettek be szerkesztőségünkhez:

A Széchenyi-emlékre: Dr. Szenger Ede gróf Schlick huszárezredbeli főorvos 2 ft. 50 kr.

Az írói segélypénztár számára: Jászapáthiról többen Váci Sándor által 25 fot.

Az erdélyi muzeumra: Nyiri János gy.-vári erdész 2 fot.

A Rókus kórházi betegek számára: Nyiri János gy.-vári erdész 2 fot.

Rapecz Ferencz özvegyének: Pestről Gubicz András 5 fot.

Táncsics családnak: Orosházáról többen Győri Dani István törvénybíró által 63 fot, — Pestről Gubicz András 10 fot.

Petőfi-szoborra: Vityáról Erhardt Imre 3 ft. 30 kr. — Dr. Szenger Ede Galicziából 2 ft. 50 kr.

A Széchenyi és Petőfi-szobor és az írói segélypénztár számára begyűlt adakozásokat a pesti takarékpénztárba tettük, a többieket illető helyeken átadtuk.

A magyar Akadémia palotája.

— (Újabb kimutatása) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a magyar Akadémia számára beküldött hazafiai adakozásoknak.

XLIII. közlés: Dr. Szenger Ede gróf Schlick huszárezredbeli főorvos 5 fot. — Nagy-Acsádról (Veszprém) Jeremiás Lajos ref. lelkész 1 ft 50 krt.

— Miskolczról, a minden jó- és szépért, buzgó hevílő ottani szitászövő-czéh, Szánthó János által 20 fot. — Apostagról az egyesült kovács-, bog-nár-, lakatos- és asztalos-czéh 11 ft. 30 krt. — Összesen 37 ft. 80 kr.

Az eddigi I—XLIII. közlésekkel együtt: 14,088 ft., 1 régi római arany, 1 huszfrankos arany, 110 cs. arany, 21 képtfos tallér, 1 orosz tallér, 4 újfos, 140 huszas, 18 negyedfos, 1 tizes, 1 db. 100 pftos és 10 db. 20 pftos nemzeti államkölcsön-kötelezvény.

— (Részletes kimutatás) a fentebbi adakozásokról, melyekhez többen járultak

Apostag az egyesült kovács-, bog-nár-, lakatos- és asztalos-czéh f. hó 13-án tartott közgyűlésében 5 fot határozott az Akadémia palotájára, mihez még egyes adakozók 6 ft. 30 krral járultak. Az egyes adakozók: Pavlik János 1 ft, Kopa György 1 ft, Katona János 1 ft, Hajós Dániel 1 ft, Dér István 50 kr, Kratzli János 50 kr, Gerő Sándor 50 kr, Trencsényi Dániel 20 kr, Litmon Sámuel izraelita 20 kr, Goldner Sámuel izraelita 20 kr, Vaiz Dávid izraelita 20 kr.

* Ezenel kinyilatkoztatjuk, hogy a szöben forgó czikknek ön sem írója, sem be-küldője. — Szerk.

tánczosnóket meg kell dicsérnünk, hogy ezuttal katonához illő komolyságot mutattak, s vagy kettőn kívül nem nevettek, mint mások szokásuk. A kárdalnokokat figyelmeztetjük, hogy ne handabandázzanak annyira azoknak a pléhpoharakkal, mert ki talál belőlök ömólni a bor; vagy ha nem, hát a közönség észreveszi, hogy elfeledtek bele bort önteni, s csak a száraz kortyokat nyelik.

Vasárnap, jan. 13. A pesti jótékony-nőegyletnek álarozos-bálya, mely a nőegylet gyámalta szegények javára sorsjátékkal volt összekötve. Alarozos-tánczvirgalmunk régóta híresek arról, hogy bennök az ember igazán kedvére unatkozhatik. Mi ugyan ezuttal nem voltunk jelen, azon természetesen okból, mert másnap a lapokban olvastuk, hogy ugyis aligha befértünk volna, annyira ember volt; de ha a jelenvoltakat kérdezzük, hogy mulattak, azt felelik rá: „köszönjük a kérdését; épen úgy mulattunk, mint azok a héringek, melyek egy hordóban egymás hátrára rakva várják a nagybőjtöt.” Tánczolni természetesen nem lehetett; a kisszámu álarozosok pedig „szel-lemdusságtalanságukkal,” (kérem, e szép szót én bátorkodtam feltálni) mondhatni, valóságos furórt csináltak. Egy kis malheur is történt, t. i. a

zártszékkel fölé rakott pallózat, úgy 10 óra tájban, egy helyt jó hosszasan le- szakadt, s az így támadt részen többeken teljesült amaz ismeretes mondat: „egy kevéssé láttok, s ismét egy kevéssé nem láttok engem.“ Baj, hála le- gyen — Garibaldinak, nem esett rajtuk. Azaz egy jó mégis volt a bálban, hogy a közönség sans géne hallgathatta a Kossuth-, Klapka- és Rákóczy- indulókat, meg a Marsellaist, meg a Szózatot. Két zenekar játszott: Bun- kóé és Ellenbogené.

Hétfő, jan. 14. „Farsangi iskola.“ Eredeti vígjáték 4 felv. Irta Vahot Imre. Ez a darab arról nevezetes, hogy minden évben egyszer, farsangon, szokták színrehozni. Különben Vahot sikerültebb művei közé tartozik.

Kedd, jan. 15. „Lammermoori Lucia.“ Opera 3 felv. Zenéjét szerző Donizetti.

Szerda, jan. 16. „Ruy Blas.“ Dráma 5 felv. Hugo Viktortól.

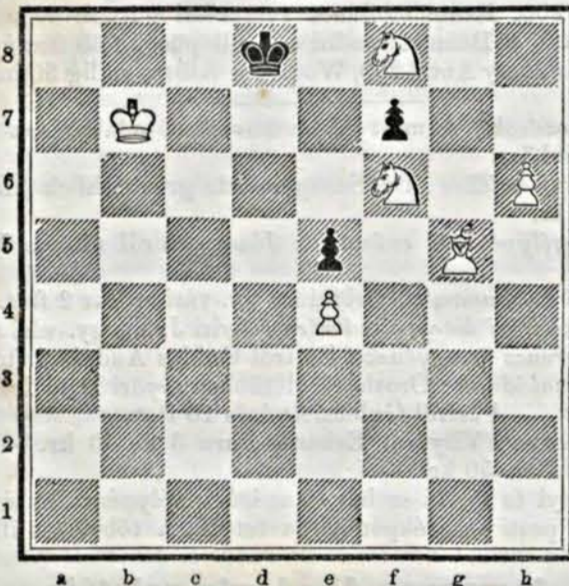
Csütörtök, jan. 17. „Belizár.“ Opera 3 felv.

SAKKJÁTÉK.

56-ik sz. feladvány. — A „Lillei névtelen“-tól.

(A „La Régence“ versenyen második jutalomra méltott feladványok egyike.)

Sötét.

Világos.

Világos indul s 3-ik lépésre matot mond.

A 51. számú feladvány megfejtése.

(Weisz A. J. tanártól.)

Világos.

Sötét.

- 1) Hd7-e5 ♠ Kc6-d5
2) Hd6-b5 c5-c4
3) He5-d7 tetszés szerint.
4) Be6-d6 vagy Hb5-c7 ♣

Helyesen fejtették meg. Vessprémben: Püllöp József. — Lessen: Báró Meszéna István. — Új-Bécsen: Cselkő György. — Temesvárott: Kalaba József. Szuppan Károly. — Kis-Kürtösön: Csemiczky Károly. — Bécsben: Gold Samu. — Moonon: Radváner Vilmos. — Maros-Vásárhelyi: Dósa Gábor. — Parabutyban: Rothfeld József. — Bodrog-Keresztúron: Skvór Antal. — Rozsgonyban K. Gy. — Sárospatakon: Szivós Mihály. — B.-Ujváros: Kovács Lajos. — T.-Sz.-Miklóson: Frankl A. Debreczenben: Sperber F.

Rövid értesítések. Sárospatak: Sz. M. Köszöntettel vettük. A válaszzal nem fogunk adósok maradni. — B. Ujváros: K. L. Mi, abban a tekintetben nem teszünk válto- gatást; mindenkit szívesen látunk. — T. Sz.-Miklós: F. A. Ön az 50. sz. feladványunkat is helyesen fejtette meg. — Debreczen: S. F. Fogadja köszönetünket. — Moor: R. V. Használható.

Szerkesztői mondanivaló.

5470. Felpertes. M. L.-né. A lapok megrendelését illetőleg nincs baj; szívesen teljesítettük a ránk bízottakat. Ha késedelem történt, annak oka másutt rejlik. Kiadó- hivatalunkat az előfizetési szak idejében a megbízások sokasága is menthetné; mindaz- által az zugulóság nélkül kézbesíti ares bízott idegen pénzeket is, melyeket rendes előfize- tőink hozzánk beküldeni jónak látnak. Az egyes beküldés mindenesetre előmozdítaná a gyorsaságot.

5471. Mezőúr. T. S. Jó remény és barátság fejében úgy lón, a mint ön kívánta. 5472. N.-Varsány. M. J. Ama cikkek azért nem jelent meg, mert mire ide ért, a benne foglalt nézponok már elavultak s más felfogás lépett a helyébe. Sokszor elő- fordul ily eset politikai tárgyú cikkeknel s a ki a hírlapiradalom titkaiban jártas, tudja, mily gyakran készülték a műhelyben rófnyi hosszú vezércikkek — hiában, mert egy rö- g-tűn érkezett sürgöny vagy tudósítás kirántotta a cikkek alól az alapot vagy más nézpon- tot tett kívánatossá és szükségessé. Ez az oka, hogy számos cikkek nem láthat nálunk vi- lágot, melyeket itt-ott vidéken az ottani benyomások hatása alatt készítettek. De ez ki nem kerülhető; s a journalistikában katonadolog. — Ön újabb hírei valóban kevés ör- vendetést tartalmaznak, de osztoznunk ön véleményében s nemkülönben valóknak tartjuk azokat.

5473. B.-Ujváros. K. L. A sakk megfejtésekben bárki résztvehet s szívesen lát- nok a harcotra mindenkit, akár előfizető, akár nem. Ezek névjegyzékét ugysem a szerkesztőség kezeli s azért nem is ismerheti. Viszontlátásig!

5474. Debreczen. Balla Károly és

5475. Győr-Sz.-Márton. Streicher K. A „Zrinyi esküje“ cz. műlap ügyében fe- leslegesnek látszik a további sürgetés. A „Nefeletje“ végre jelenti, hogy a műlap szét- küldése megkezdett; Hálisútnak — mert már nagy volt az előfizetők türelmetlensége, 5476. N.-Dömök. A derék munka kezűnköz érkezett. Szíves üdvözlötünk! 5477. Kolozsvár. Ó. W. K. A cikkek módorát szeretjük; hasonlókat szívesen vo- szúnk. Köszönet.

5478. Munkács. L. T. Csak azok a rajzok volnának használhatóak; a kiszemelt tárgyakra igen érdekesek. 5479. Búlan stb. stb. Tisztán lyrai epedések, melyeknek inkább szépirodalmi s divatlapjainkban volna helye. Tehetségnek szép nyoma.

5480. Gy.-Vári. Az előfizetett könyvet sürgettük; el fog önnel küldetni. Az ajánlott közmondásokból nagyobb adagot kérnénk, hogy válogathassunk. Az előfizetés mind megtörtént.

5481. S. Végig olvastuk a levelet. Nálunk minden hely be van töltve s e részben, sajnáljuk, hogy semmi biztatással sem szolgálhatunk. Nem is az annak a módja, hogy a távolból cselezgassunk, így még nem találta el senki, a mit keresett. Jelen kell itt lenni és ismerkedni s még akkor is időbe, inségbe kerül, míg végre valami égi jel mutatkozik, ha — mutatkozik. Több a tövis, mint a rózsza. „A járt utat a járatanér el ne hagyj.“ 5482. Bekés. A lap megy — névcsereből akadt meg. Az ígértékben a poeta kel- lene legelőbb; s többi később. A kis amputatőr ne sajnálja ön; rövidség okáért történt és — in medias res!

5483. Gyöngyös. F. K. I. Köszönjük a figyelemzetet. Reméljük, hogy ama ne- vet nem sok alkalmunk lesz többé emlegetni.

5484. Ker. Jan. A tudósítás igen jó. Igy szeretjük. Röviden, világosan; minél több tény s minél kevesebb phrasist és okoskodást. Ez főkélléke egy jóra való vidéki tudósításnak.

5485. Veszprém. J. G. Meg van rendelve. Reméljük, a panasz megszűnt.

5486. Szászujfalu. Sz. I. A kívánt arcképet régen sürgettük mi is; de minded- dig nem nyerveztük meg az illető hazafi beleegyezését. Még eddig sehol sem jelent meg!

5487. Hyen leveleket is kapunk: Kivábról: „Adasék becsület Pesten Heke- nász Gusztáv szerkesztő hivatalában Pestén. — Belübről: Tisztelt Szerkesztő Úr! 1861-ik évben így ment végben az bírói választás hogy amaga gyerekei választották meg meg egy pár atyafija. Barnán 1861. 9-ik Janu.“

Nyilt tér.*)

Felelet Alvinczy urak. (Lásd: Tanfériak, szülők s nevelők évköny- vében, 1861-ki év 10. sz. a., 233 lapon.) Drága kalap.

Dicséret önnel a közjóravaló igyekezteért, s fogadja tölem a nagyra- becsültetést. Engedje meg egyébiránt, ha tón-adóját én igazságosabban fogom jellemelni. A „tizezer forintos kalap“ csak mint általam élczkint hoz- zatott körbeszély-tárgyul, nem pedig mint örökre elvesztett ügy feletti panaszokdó nyilatkozat. Hogy aziránt panaszra okom sem volt, bizonyítja a legfelsőbb helyen nyertesén bevégzett perbeli ítélet. — Szerencsétlen ter- mézetű ám a tónadó, mert vagyonát egyedül vele philantropikusan kártyázó társainak kegyeletéből bírja. A tekejáték időtöltése levén a művelt osztály- nak, azt csak oly tónadó forma egyéniség tűzheti megszólás tárgyává, kinek személyei közé tartozik saját tudományán kívüli játzókra fogait csatog- tatni. Vastag sötétség ködében bolyong ön értesítője; de ki tehet róla, ha a sötétség, irigység keblét annyira átkarolák, hogy eme szeretettől vezetve, kötelessége ellenére is városunk utozáit sötétségben tartja. Figyelmeztesse végre tónadóját, miként jövőre epéskedő kifakadására saját képzettségét vegye igénybe, mert máskint azon hollóhoz lesz hasonló, ki maga feketességét szegyenlívén, más madarak tollával volt kénytelen magát felékesítgetni. Egyébiránt én egész higgadsággal bocsánatomat nyilvánítom hogy: csak tón adója magyar honunkban, valahára azt mondja: magyar vagyok! — Félek, hogy szerencsenre vesztegetem szappanomat. — Béke önnel. F. A.

* E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelős ségét a Szerk.

HETI NAPTÁR.

Table with columns: Hé- és hetinap, Katholik. és Protest. naptár, Gör.-orosz naptár, Nap-kelet nyug., Izraelit. naptár, Hold-kelet nyug. Rows include months and specific dates with corresponding day names and numbers.

TARTALOM.

Klauzál Gábor (arckép). Sztalmár K. — Az ó harang. Thaly Kálmán. — Életem legszomorúbb napjai. Jókai Mór. — Pontok Magyarországnak multjából (folyt.) — Hazai népviseletek: IX. Ruzsnjak csordás (képpel). — Pestmegye tanácssterme (képpel). — László Károly levelei Amerikából XIV. (folyt.). — Egyveleg. — Tarház: Adatok Petőfi halálához XXIV—XXVII. — Vegyes hírek. Irodalom és művészet. Egyház és iskola. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyletek. Mi újság? A m. Akademia palotája. Színházi napló. Sakkjáték. Szerkesztői mondanivaló. Nyilt tér. Heti naptár.

Felelős szerkesztő Pákh Albert: (lak. magyar-utca 1. sz.)

4-ik szám.

Nyolczadik évi folyam.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrben 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten hazhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félre 10 ft., évnegyedrre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Gróf Barkóczy János.

Ha azt akarjuk — pedig a Vasárnapi Ujság kezdettől fogva ezt tüzte ki egyik feladatául — hogy e lapok arcképcsarnokában mindazon hazánkiai, kik a nemzet szellemi és anyagi küzdelmeiben, bármilyen téren és bár mennyire különböző eszközökkel érdeme- ket szereztek, képviselve legyenek: a jelen átalakulási időszakban meg kell emlékeznünk gróf Barkóczy Jánosról is. Egyike ő azon hazánkfiainak, kik szerencsés magánviszonyaiknál fogva a legfel- söbb körökben befolyást nyerve, határozott és bátor fellépések által a lefolyt évtized bilincseinek szétörésén munkáltak s a nem- zet régi törvényes állapotába az átmeneti utat előkészítették.

Gróf Barkóczy János már a régi megyei és országgyü- lési életben is, mint a konser- vatív párt egyik tekintélyes harczosa, ismeretes volt ha- zánkban, mint a ké- söbbi idők bebizonyíták, a fentebbi elnevezést méltán megérdemelte, nem úgy mint azon — bár csekély számú, de szomorú emléken álló osz- tály, mely 1849. után magát az abszolút rendszer vakeszkö- zeül adván oda, a különben méltánylást érdemlő konser- vatív nevet hallatlan igazságtalansággal csak bitorolta, s a felvett álarcz alatt irtó-hábo- rut viselt minden ellen, a mi a magyar nemzet előtt, párt- különbség nélkül, szent és sérthetetlen volt és lesz.

Mellözve gróf Barkóczy János korábbi érdemeit, melyek pártfeleivel ugys közö- sek, ezuttal a legközelebb mult idők viszonyaira fogunk szoritkozni; különösen, mert épen ez azon időszak, a mely- ben Barkóczy János neve nem csak hazánkban, vagy a biro- dalomban, hanem még ennek határin is tul, egész Európá- ban ismeretes lón

A midőn a mult év maj. 31-én, az akkori „megerősbi-

GRÓF BARKÓCZY JÁNOS.

tett birodalmi tanács“ összehivatott, a meghívott magyar tanácsosok helyzete több mint egy tekintetben lényeges nehézségekkel volt összekötve; báró Vay Miklós, báró Eötvös József és Somssich Pál a meghívást egyenesen visszautasíták, de azért eléggé értésül adák azt is, hogy a kik a meghívást elfogadnák, azért, bizonyos fentartások mellett, semmi olyasmit elkövetni nem fognának, a mi a nemzet ősi jogaihoz lelkiismeretesen ragaszkodó hazafiak köte- lességével ellentétbe jöhetne. Ez okból, Apponyi György gróf mindjárt az első ülésben kinyilatkozta, hogy ő és magyar társai ezen gyülekezetet csak azon semleges térnek tekintik, mely a lé- tező viszonyoknál fogva, egye- dül mutatkozik alkalmasnak arra, hogy a kiegyenlítés nagy művét legalább megkezdeni lehessen.

E nyilatkozat után a ma- gyar birodalmi tanácsosok megnyugtattott lelkiismerettel foglalák el helyüket, s csakha- mar ki is tűnt, hogy államfé- rui ismereteik és parlamenti gyakorlatuknál fogva egyedül ők lehetének hivatva arra, hogy ezen külön elemekből álló tanácskozó testület vezér- letét átvegyék.

Hirtelenében levén össze- hívva a gyűlés, az akkori osz- trák miniszterium a különben is hosszab előleges tanácsko- zást igénylő birodalmi költség- vetési javaslaton kívül, csak a telekkönyvi és a vagyonbukott kereskedőket illető kiegyezke- dési törvényjavaslatokat ter- jeszthető tárgyalás alá.

Azonban a tanácsos urak már az első összejövetel alkalmával sem kerülheték ki, hogy elvkérdések tárgyalásába ne bocsátkozzanak. Barkóczy Já- nos gróf az ülésben úgy, mint a bizottmányban kijelenté, hogy a telekkönyvi törvényjavaslat a magyar s más országgyüle- sek illetősége alá tartozik